



Тэатральная  
плошча

## ОПЕРНА-БАЛЕТНЫЯ ВІТАННІ-РАЗВІТАННІ



На календары — канец зімы. А ў Нацыянальным акадэмічным Вялікім тэатры оперы і балета Беларусі — быццам сапраўднае вясновае адраджэнне: колькасць значных падзей проста-такі зашкальвае.

СТ. 6

## ВЫДАТНАЯ РАБОТА, КАМАНДА КУПАЛАЎЦАЎ!



Днямі трупы купалаўцаў падырала глядачу Магілёўскага абласнога тэатра драмы і камедыі імя В. Дуніна-Марцінкевіча ў Бабруйску два спектаклі. Дарослыя і дзеці паставіліся да іх як да вялікай культурнай падзеі.

СТ. 7

Погляд  
з XXI стагоддзя

## “У НОВЫ КРУГ ДЗЯНЬКОЎ ІДУ”



Гэтым годам краіна будзе святкаваць 140-годдзе з дня нараджэння народнага паэта Беларусі Якуба Коласа. З гэтай нагоды “К” пачынае друкаваць цыкл матэрыялаў, прысвечаных творчасці Песняра і невядомым фактам яго біяграфіі.

СТ. 15



Фота Ташчаны МАТУСЕВІЧ

**А**ляксандр Лукашэнка адзначыў высокую яку грамадзян краіны на датэрміновым галасаванні па Канстытуцыі Рэспублікі Беларусь. “Такой якуі я не чакаў...” — сказаў беларускі лідар.

25 лютага прыняў удзел у датэрміновым галасаванні і міністр культуры Рэспублікі Беларусь Анатолій Маркевіч, падчас якога канстатаваў: “Сёння мы перажываем лёсавызначальную падзею, пішам гісторыю нашай краіны, вызначаем шляхі яе далейшага развіцця. Людзі разумеюць усю важнасць гістарычнага моманту”.

А заўтра, у нядзелю, грамадзяне Беларусі прыйдуць на выбарчыя ўчасткі, каб таксама аддаць свой голас у ключавы дзень рэспубліканскага рэферэндуму.

Працяг тэмы — на старонках 2 — 3.



27 ФЕВРАЛЯ

КОНСТИТУЦИЯ  
В БУДУЩЕЕ ВМЕСТЕ

## Актуальнае і вечнае

23 лютага адбылася чарговая апаратная нарада міністра культуры Рэспублікі Беларусь Анатоля Маркевіча з начальнікамі ўпраўленняў і аддзелаў міністэрства. Дзякуючы сродкам ўдзельнасці ўдзел у нарадзе прынялі таксама начальнікі ўпраўленняў культуры абласных выканаўчых камітэтаў.

Міністр звярнуў увагу на неабходнасць правядзення выставак і арганізацыі выступленняў творчых калектываў у канцэртных праграмах, што адбудзецца на выбарчых участках у асноўны дзень галасавання на рэспублі-

канскім рэфэрэндуме 27 лютага. Удзел супрацоўнікаў сферы дазволіць прыцягнуць дадатковую ўвагу грамадзян і падвысіць іх зацікаўленасць у гэтым важным мерапрыемстве.

Таксама ўздымаліся пытанні ўсталявання шэрагу помнікаў, якія мусяць з'явіцца сёлета на вуліцах гарадоў Беларусі. Гэта помнікі мітрапаліту Філарэту ў Мінску, народнаму паэту Якубу Коласу ў Стоўбцах і народнаму пісьменніку Беларусі Івану Шамякіну ў Добрушы.

## Захаваць самабытнасць і суверэнiтэт

**Рэспубліканскі рэфэрэндум па пытанні ўнясення дапаўненняў і змяненняў у Канстытуцыю — час кожнаму грамадзяніну далучыцца да вызначэння лёсу краіны. Галасаванню папярэднічала шырокае грамадскае абмеркаванне, якое засведчыла: абнаўленне Асноўнага Закона своечасовае. У падтрымку прапанаваных карэктываў выступаюць і прадстаўнікі сферы культуры.**

Намеснік дырэктара Гомельскага абласнога музея ваеннай славы Канстанцін Мішчанка:

— Азнаёміўшыся з праектам дапаўненняў і змяненняў Асноўнага Закона, вынесеным на рэспубліканскі рэфэрэндум, падтрымліваю дапаўненне аб захаванні гістарычнай праўды і памяці пра гераічны подзвіг беларускага народа ў гады Вялікай Айчыннай вайны. Яно даць новы імпульс для работы па патрыятычным выхаванні ва ўмовах, калі ўсё менш застаецца ўдзельнікаў і сведак тых падзей, якія многія дзесяцігоддзі адстойвалі праўду пра вайну і даносілі яе моладзі. У суверэннай Беларусі шмат зроблена для захавання памяці. Прыкладам можа паслужыць стварэнне Гомельскага абласнога музея ваеннай славы, большая

частка якога прысвечана гераічнай барацьбе салдат і камандзіраў Чырвонай Арміі, партызан і падпольшчыкаў Гомельшчыны. За паўтара дзесяцігоддзя ў нашым музеі былі больш за мільён наведвальнікаў. Радуе, што многія з іх — дзеці і моладзь. Новыя пакаленні цікавіцца ваеннай гісторыяй, і музейны спецыялісты дапамагаюць ім разабрацца ў тых трагічных і гераічных падзеях. Унясенне ў Канстытуцыю дапаўненняў аб забеспячэнні дзяржавай захавання гістарычнай праўды і памяці дазволіць на заканадаўчым узроўні паставіць заслон фальсіфікатарам гісторыі Вялікай Айчыннай вайны. Вельмі важным лічу дапаўненне да артыкула 54 пра тое, што правядзенне патрыятызму, захаванне гістарычнай памяці з'яўляюцца доўгам кожнага грамадзяніна.

Дырэктар музея "Замкавы комплекс "Мір" Аляксандр Лойка:

— У прэамбуле праекта Канстытуцыі ў якасці асноўных прынцыпаў замацаваны захаванне нацыянальнай самабытнасці і суверэнiтэту, культурных і духоўных традыцый. Гэтыя палажэнні з'яўляюцца адказам на негатыўныя наступствы глабалізацыі: абясцэнванне нацыянальных суверэнiтэтаў, традыцыйных каштоўнасцей і духоўна-гістарычнай спадчыны. Збе-

ражэнне гістарычнай памяці, акцэнтаванне ўвагі на багатай і ўнікальнай гісторыка-культурнай спадчыне нашай краіны з'яўляецца базісам, асновай, на якой павінен трымацца працэс выхавання патрыятызму. У рамках Года гістарычнай памяці наш музей распрацаваў план мерапрыемстваў. Збіраемся завяршыць год факсімільным выданнем помніка беларускага пісьменства Жухавіцкага Евангелія XVI стагоддзя. Гэты рукапіс, як прынята лічыць, быў створаны для царквы вёскі Малыя Жухавічы, якая ўваходзіла ў склад Мірскага графства, з XVII стагоддзя захоўваўся ў Жыровіцкім манастыры, з пачатку 1920-х гадоў — у Віленскім беларускім музеі, а затым і да цяперашняга часу — у бібліятэцы Акадэміі навук Літвы. Гэту ініцыятыву музей рэалізуе ў рамках работы Камісіі па выяўленні, вяртанні, сумесным выкарыстанні і ўвядзенні ў навуковы і культурны ўжытак культурных каштоўнасцей. Упэўнены, што ўстанова культуры ў сваёй працы павінны кіравацца асноўнымі прынцыпамі, адлюстраванымі ў Канстытуцыі, а гэта выхаванне патрыятызму на аснове далучэння да гісторыка-культурнай спадчыны і традыцыйных каштоўнасцей.

Данііл ШЭЙКА

### Ліст у рэдакцыю

## За мір, згоду і бяспеку

**Пытанне, ісці ці не ісці на выбары, не павіна нават стаць. Абавязкова ісці! І сур'ёзна, удумліва, скрупулёзна адказаць на пастаўленае пытанне: ці прымаеце вы змяненні і дапаўненні ў Канстытуцыю Рэспублікі Беларусь?**

Не скарэц, што сама карціна свету XXI стагоддзя істотным чынам змянілася. У свеце адбываюцца грамадзянскія, гібрыдныя, інфармацыйныя войны, парушаюцца межы дзяржаўнага суверэнiтэту, з'явілася шмат беканцаў з розных краін. Гэта не можа не пераконаць нас у тым, што традыцыйныя каштоўнасці ўжо пастаянна выпрабавваюцца на трываласць, патрабуюць канстытуцыйнай, прававой абароны.

Вельмі своечасова Палатай прадстаўнікоў ініцыяваны і прыняты Закон Рэспублікі Беларусь "Аб генацыдзе беларускага народа", рэалізацыя норм якога накіравана на ўвечаванне памяці ахвяр генацыду і заклікана вывесці на новы ўзровень інфармацыйную,

асветніцкую і вучэбна-выхаваўчую работу. Школы, універсітэты, педагогі сёння робяць многае ў выхаваўчай дзейнасці, але і бацькі не павінны заставацца убак.

Несумненна, рэфэрэндум — гэта стратэгічны крок для далейшага развіцця краіны, выверанае і ўзважанае рашэнне, якое будзем жыць мы, нашы сем'і заўтра.

Канстытуцыя нам гарантуе, што Беларусь была і застаецца сацыяльна арыентаванай дзяржавай. У нас захаваны ўсе сацыяльныя гарантыі для розных катэгорый грамадзян, дапоўнены меры падтрымкі інвалідаў і іх сем'яў. Дзяржава забяспечвае інвалідам роўныя магчымасці для ўдзелу ва ўсіх сферах жыцця, выхоўвае грамадства ў духу павагі і салідарнасці з імі, а таксама прымае да ўвагі іх патрэбы, плануючы будаўніцтва сацыяльных аб'ектаў.

Таксама вызначана, што дзяржава садзейнічае інтэлектуальнаму, духоўнаму, маральнаму і фізічнаму развіццю моладзі, стварае неабходныя ўмовы

для свабоднага і эфектыўнага ўдзелу моладзі ў палітычным, сацыяльным, эканамічным і культурным жыцці, рэалізацыі яе патэнцыялу ў інтарэсах усяго грамадства.

Я ўважліва сачыў за тым, як адбывалася абмеркаванне змяненняў і дапаўненняў у Канстытуцыю. Будзе праўдай, калі скажу, што іх унесла само жыццё. Новы праект Асноўнага Закона гэта патрабаванне дня сённяшняга. Каб ісці ў нагу з часам і развівацца як сацыяльна арыентаваная дзяржава, і было прынята рашэнне аб неабходнасці рэфармавання Канстытуцыі, пры гэтым захаванні суверэнiтэту, духоўнай і культурнай традыцыі, дабрабыт грамадзян.

Кожны грамадзянін, які неабякава да лёсу нашай Беларусі, павінен прыняць удзел у галасаванні. Апускаючы білетань у урну, мы тым самым галасуем за мір, згоду, стабільнасць, бяспеку, квітнюючую будучыню Беларусі. Галасуем за тое, што мы добрыя, гуманныя людзі і неабякавая нацыя.

Констанцін КАРНЯЛЮК

## Газета-рэгіёны-чытач

— На наступным тыдні пройдзе датэрміновае галасаванне на рэфэрэндуме па ўнясенні змяненняў і дапаўненняў у Канстытуцыю Рэспублікі Беларусь. Супрацоўнікі галіны культуры краіны, вядома, таксама задзейнічаны ў названым мерапрыемстве. Пытанне аб гатоўнасці да правядзення вырашальнага рэфэрэндуму мы задалі прадстаўнікам рэгіёнаў.

Таццяна Кітаеўская, намеснік начальніка аддзела ідэалагічнай работы, культуры і па справах моладзі Камянецкага райвыканкама:

— Вядома, як і ў іншых абласцях і раёнах, у некаторых установах культуры Камянецчыны размешчаны участкі для галасавання. Каб стварыць прыязную атмасферу, адбудуцца забавляльныя мерапрыемствы па зацверджаным плане. Прафсаюзы высунулі пэўныя супрацоўніку галіны на ролю назіральнікаў. Адбылося шмат дыялогавых пляцовак, таму людзі, безумоўна, цалкам разумеюць, якія важныя выбары яны зрабляць. Асабіста мне спадабалася, як з жыхарамі Камянецчыны вёў гутак старшыня Беларускага таварыства "Веды" Вадзім Гігін. Акрамя таго, у нас ладзіліся дыялогавыя пляцоўкі ўласнымі сіламі — групамі прадстаўнікоў розных галін улады.

Людміла Вітка, начальнік аддзела ідэалагічнай работы, культуры і па справах моладзі Нясвіжскага райвыканкама:

— Участкі для галасавання ў нашым раёне змясцяцца ў розных арганізацыях, у тым ліку і ва ўстановах культуры. І да датэрміновага дзёна галасавання, і да асноўнага дня правядзення рэфэрэндуму ў раёне гатовы. Інфармацыю насельніцтву раёна адносна змяненняў і дапаўненняў у Канстытуцыю данеслі, выкарыстоўваючы дыялогавыя пляцоўкі. У раёне за гэты час былі дэпутаты Палаты прадстаўнікоў Ігар Марзалюк і Іван Мамайка, паралімпіец Аляксей Талай, прадстаўнік Міністэрства культуры Алена Быкава.

Пётр Алексіенак, начальнік аддзела ідэалагічнай работы, культуры і па справах моладзі Ушацкага райвыканкама:

— Да датэрміновага галасавання ўстанова культуры, дзе ў тым ліку змяшчаюцца участкі для галасавання, гатовыя. Праграма культурных мерапрыемстваў на абсалютна ўсіх участках будзе арганізавана ў асноўны дзень рэфэрэндуму. Нашы мясцовыя ўлады правялі для жыхароў дастатковую інфармацыйную работу, шматлікія дыялогавыя сустрэчы, абмеркаванні па сутнасці змяненняў і дапаўненняў у Асноўны Закон. Таму кожны зможа зрабіць свой выбар.

Падрыхтаваў Павел САЛАЎЕЎ

### Увага! Аб'ява!\*

#### Заслужанный коллектив Республики Беларусь Президентский оркестр Республики Беларусь

**объявляет конкурс на замещение вакантной должности:**

— артист эстрадно-симфонического оркестра — саксофон — 1 чел.  
В конкурсе могут принять участие музыканты с высшим и средним специальным образованием, которые владеют необходимыми навыками и практикой игры в оркестровом коллективе.  
Желающие принять участие в конкурсе предоставляют письменное заявление в администрацию Президентского оркестра Республики Беларусь.

К заявлению прилагаются:

1. личный листок по учёту кадров;
2. автобиография;
3. копия диплома о высшем или средне-специальном образовании;
4. копия паспорта;
5. копия трудовой книжки;
6. фотография для документов 3\*4;
7. программа выступления до 15 минут: крупная форма и пьеса.

Конкурсная комиссия имеет право предложить участником прослушивания нотный материал для чтения с листа.

Участники конкурса подают вышеназванные документы с пометкой "На конкурс в администрацию Президентского оркестра Республики Беларусь" до 18.03.2022.

Дополнительная информация по телефону: 229 90 08, 229 90 04.

# Заўжды на пачатку шляху

Пётра ВАСІЛЕЎСКИ

Праходзіла імпрэза ў зале пад купалам, а ў холе першага паверха наладзілі выставу твораў мэтра. Зьбольшага гэта фотаздымкі манументальных работ, але былі і арыгіналы — партрэты, а таксама кампазіцыі, якія, на думку аўтара, мусяць стаць манументамі.

Першым на імпрэзе браў слова міністр культуры нашай краіны Анатолій Маркевіч. Ён зачытаў прывітальны адрас Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь Аляксандра Лукашэнка юбіляру. Кіраўнік дзяржавы назваў Івана Міско выдатным скульптарам, адзначыў ягонаю выключную ролю ў стварэнні, захаванні, развіцці і папулярызаванні лепшых традыцый нашай культуры. Згадаўшы лепшае са зробленага юбілярам, падзякаваў за плённую працу на карысць Бацькаўшчыны, выказаў упэўненасць, што скульптар яшчэ доўга будзе радаваць грамадства новымі творчымі дасягненнямі. Прэзідэнт пажадаў юбіляру моцнага здароўя, даўгалецця і невывяржанага натхнення.

Словы Прэзідэнта, ягона аэнка творчасці Івана Міско сталі свайго роду каммертонам для ўдзельнікаў урачыстасці, што выходзілі

22 лютага Івану Якімавічу Міско — народнаму мастаку Беларусі, лаўрэату прэстыжных прэмій, творцу, які з’яўляецца класікам нацыянальнага мастацтва, — споўнілася 90 год. З гэтай нагоды ў той жа дзень у Мінскай гарадской раіоны адбылася ўрачыстая імпрэза. Павіншаваць юбіляра прыйшлі ягоныя сябры, землякі, прадстаўнікі культурніцкіх інстытуцый, уладных структур і тыя, хто проста неабябавы да творчасці Івана Якімавіча.



Юбіляр з гасцямі імпрэзы.

да мікрафона. Падзяку за творчасць і выразную грамадзянскую пазіцыю мастаку выказалі прадстаўнікі

Мінскай гарадской і абласной улады, кіраўніцтва Слонімшчыны — малой радзімы Івана Міско,



З касманаўтам Алегам Навіцкім.

творчых саюзаў, Беларускай дзяржаўнай акадэміі мастацтваў і Дзяржаўнага мастацкага каледжу імя Глебава, Студыі ваенных мастакоў, Інстытута дзяржаўнай службы Акадэміі кіравання пры Прэзідэнце Рэспублікі Беларусь, Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі, Нацыянальнага мастацкага музея Рэспублікі Беларусь. Былі віншаванні ад Беларускай фонду міру, Музея гісто-

ры горада Мінска, Беларускай арміі, ад артыстаў і літаратараў.

Асобна варта згадаць добрага сябра нашага мэтра — расійскага касманаўта беларускага паходжання, Героя Расіі Алега Навіцкага. Ён спецыяльна прыехаў у Беларусь дзеля юбілею Івана Якімавіча. Алег Навіцкі сказаў, што вельмі ганарыцца сяброўствам з такой асобаю, а сваім апты-

мізмам і працавітасцю юбіляр можа даць фору яшчэ многім.

Дарэчы, адзін з цэнтральных экспанатаў выставы, пра якую згадвалася вышэй, — гэта фотаздымак нашай сталіцы, зроблены Алегам Навіцкім з касмаса.

Браў слова і юбіляр. Сстрыжнявая гэта ягоннай прамовы такая: “Зараз я раблю кампазіцыю, якая называецца “Шлях на старт”. Прысвечана яна касманаўтам і апавядае пра тое, што шлях гэты лёгкім не бывае. Да свайго палёту ідзеш усё жыццё, а ў жыцці здараецца рознае. Сёння мне 90 год, і пачынаецца мой шлях да стагадовага юбілею. Спадзяюся сустрэцца з усімі вамі праз дзесяць год”.

Творчасць — няспынны працэс. Добра, калі мастаку ёсць на што азірнацца, але багаж дасягненняў, здобыткаў, досведу — гэта падстава, каб не спыняць хаду. Творца заўжды на пачатку шляху, а мяжа для яго — заўжды па далаглядзе. Як у касманаўта.



## Выбарчы голас "Песняроў"

Напярэдадні рэспубліканскага рэфэрэндуму дэпутат Палаты прадстаўнікоў Нацыянальнага Сходу Рэспублікі Беларусь Сяргей Дзік сустрэўся з удзельнікамі дзяржаўнага ансамбля “Песняры”. Рэпетыцыйная база легендарнага калектыву знаходзіцца ў Коласавскай акрузе, якую прадстаўляе гэты парламентарый. Таму дыялог тычыўся не толькі значных грамадскіх падзей, але таксама і практычных клопатаў музыкантаў.

Сяргей ПЯТРОЎ

— Агульную мову нам удалося знайсці вельмі лёгка, — падзяліўся Сяргей Канстанцінавіч сва-



імі ўражаннямі ад сустрэчы. — Мы пачуваліся на адной хвалі, таму гутарка атрымалася шчыра і зацікаўлена. Абмеркавалі тыя навацыі, якія змяшчае новы праект Асноўнага Закона — і, у прыватнасці, ролю Усебеларускага народнага сходу. Было відаць, што людзі музыкі ставіліся да гэтых нарматыўных змен уважліва і адказна. Гаварылі пра захаванне гістарычнай памяці — асабліва пра падзвіг нашых продкаў у часы Вялікай Айчыннай вайны. У яго ўшанаванне славы ансамбль таксама

зробіў вялікі ўнёсак — у рэпертуары “Песняроў” не раз з’яўляліся песні на ваенную тэматыку.

У размове я падкрэсліў, што істотная ўвага ў Канстытуцыі надаецца захаваўнаму нацыянальнаму культурнаму і самабытнаму, якія з’яўляюцца падмуркам для ідэалагічнай платформы нашай дзяржавы. І тут музыканты “Песняроў” маюць вельмі вялікую адказнасць. Цяжка падлічыць, колькі мільёнаў людзей зацікавіў сваімі глыбокімі нацыянальнымі традыцыямі легендарны

Уладзімір Мулявін.

Ды і сёння “Песняры” аб’ядноўваюць сваёй музыкой многія пакаленні — на іх канцэртах можна ўбачыць і моладзь, і людзей сталага веку. Ансамбль актыўна гастрольнае за мяжой, прапагандуючы тым самым нашу беларускую песню, выступаючы на ніве народнай культурнай дыпламатыі і падтрымліваючы нацыянальны дух у прадстаўнікоў беларускай дыяспары. Пра падтрымку такіх гастрольных тураў таксама вялася гутарка падчас сустрэчы.



Закраналіся і моманты практычныя. У прыватнасці, я даведаўся, што ўдзельнікі цяперашняга складу знакамітага ансамбля маюць праблемы з жыллом. Сярод іх толькі адзін каронны мінчанін, астатнія ў сталіцы “свайго кутка” не маюць. Як дэпутат, паабяцаў зрабіць належныя захады для вырашэння гэтай сітуацыі.

Наша гутарка доўжылася цэлыя дзве гадзіны. Цягам гэтага часу я ў чарговы раз пераканаўся, што творчыя людзі — асабліва. Ім уласцівая абвостраная

пачуццёвасць, тонкая душэўная арганізацыя. Трэнеры іх і шанавалі, ствараць аптымальныя ўмовы для самарэалізацыі на карысць народа і дзяржавы.

Лічу, такія сустрэчы мэтазгодна праводзіць рэгулярна. Парламентарыям важна мець магчымасць непасрэднага кантакту з людзьмі мастацтва, каб яны маглі падзяліцца сваімі думкамі, распавесці пра тое, што іх хвалюе і што патрэбна ім для плённага творчага развіцця.

# У пошуках даты адліку

17 лютага ў Нацыянальным гістарычным музеі адбылося адкрыццё выставачнага праекта “Лёс Музея — лёс Краіны. Шлях даўжынёй у стагоддзе”. Экспазіцыя прысвечаная нараджэнню і станаўленню галоўнай музейнай установы краіны — Нацыянальнага гістарычнага музея. Калі быў створаны гэты музей, кім былі першыя збіральнікі і захавальнікі нацыянальных каштоўнасцей, як складваўся лёс музейных калекцый на працягу стагоддзя — адказы на гэтыя пытанні дае новая выстава.



Далей прадстаўлены археалагічныя адзелы — ім у міжваенныя гады загадваў вядомы археолаг Аляксандр Ляўданскі. А побач можна пабачыць вітрыны, якія рэканструююць зборы нацыянальных аддзелаў музея, — тут, напрыклад, прадстаўленыя артэфекты яўрэйскай спадчыны. Цягам міжваеннага перыяду музей быў вымушаны змяніць шэраг памяшканняў — ад колішняга архіерэйскага палаца (цяпер побач з Домам афіцэраў) да Дома селяніна, які знаходзіўся на месцы сённяшняга будынка кіраўніцтва Беларускага рэспубліканскага саюза моладзі на рагу вуліц Карла Маркса ды Чырвонаармейскай, і, урэшце, філіяла архіерэйскага падвор’я з сучасным адрасам па праспекце Незалежнасці, 24.

## АДРАДЖЭННЕ З НЯБЫТУ

У гады нацысцкай акупацыі калекцыі музея ў значнай ступені былі разрабаваныя гітлераўцамі, а рэшта яго збораў была вывезеная ў Германію перад адступленнем акупацыйнага палка з Беларусі. Загачык аддзела пісьмовых і выйленых крыніц Надзея Саўчанка выказвае здагадку,



Антон РУДАК

Ідэя стварэння экспазіцыі з’явілася з той прычыны, што на шляху свайго станаўлення музей прайшоў багата адрозных этапаў. Вядомы пад рознымі назвамі, у розныя часы ён размяшчаўся ў розных будынках, але заўжды зведваў нястачу памяшканняў для захоўвання і экспанавання сваіх збораў. Сёння паўстае пытанне, з якой даты галоўная музейная ўстанова краіны мусіць весці адлік сваёй гісторыі — з 1956 года, калі была выдзеленая пастанова Савета Міністраў БССР аб стварэнні рабочай групы па арганізацыі музея, з 1964 года, калі пачалася работа над стварэннем экспазіцыі, альбо з 1967-га, калі дзверы музея ўпершыню адчыніліся для наведвальнікаў?

Але стваральнікі выставы прапаноўваюць капач глыбей і зазірнуць у 1919 год, калі быў створаны мінскі Абласны музей, які з’яўляўся правобразам сённяшняга ўстаноў. Як адзначыла вядучы навуковы супрацоўнік аддзела ўліку фондаў Наталія Мартынава, дату стварэння музея магчыма вызначаць паводле двух крытэрыяў: дата заснавання найстарэйшай музейнай калекцыі альбо дата стварэння музея як арганізацыі.

Калі пільнавацца першага крытэрыя, то зборы сённяшняга Нацыянальнага гістарычнага музея з’яўляюцца пачаткам ад Мінскага царкоўнага гісторыка-археалагічнага музея, які быў створаны ў 1908 годзе і прадметы з калекцыі якога зберагаюцца сёння ў згаданай установе. Той музей існаваў нядоўгі час — ужо ў 1915 годзе, у выніку падзей Першай сусветнай вайны, ён быў эвакуаваны ў Разань, але пасля стварэння Бела-

рускай Савецкай Сацыялістычнай Рэспублікі яго зборы былі вернуты ў Мінск, і менавіта яны былі пакладзеныя ў аснову Мінскага абласнога музея, які з 1923 года пачаў называцца Беларускам дзяржаўным музеем.

## ЭТАПЫ СТАНАЎЛЕННЯ

У экспазіцыі прадстаўлены разнастайныя музейныя прадметы розных гістарычных эпох, сабраныя супрацоўнікамі музея з 1919-га па 1950-я гады. Тут можна пабачыць знаходкі з археалагічных раскопак, прадметы сялянскага і гарадскога побыту, фотаздымкі і замалёўкі з этнаграфічных экспедыцый 1920-х, творы мастацтва, звезеныя з палацаў і маёнткаў у 1918 — 1919 гадах, культурныя рэчы, рукапісы, кнігі і шмат іншага.

Раздзелы экспазіцыі адлюстроўваюць асноўныя этапы ў гісторыі ўстаноў: Мінскі абласны музей у 1919 годзе, дзейнасць Беларускага дзяржаўнага музея 1920-х гадоў, музейная ўстанова ў 1930-я гады, лёс калекцыі падчас Вялікай Айчыннай вайны і ў пасляваенныя гады, праца Арганізацыйнай групы па падрыхтоўцы Беларускага дзяржаўнага гісторыка-краязнаўчага музея, адкрыццё экспазіцыі ў 1967 годзе. Выстава падрыхтаваная з удзелам Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі, Інстытута гісторыі Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі, Нацыянальнага архіва



Рэспублікі Беларусь, Дзяржаўнага архіва Мінскай вобласці і Беларускага дзяржаўнага музея гісторыі Вялікай Айчыннай вайны.

## БЕЛАРУСКІ ДЗЯРЖАЎНЫ

Першы раздзел экспазіцыі прысвечаны калекцыям Мінскага царкоўнага гісторыка-археалагічнага музея і стварэнню на іх аснове Мінскага абласнога і Беларускага дзяржаўнага музеяў. Сярод іншых экспанатаў тут можна пабачыць творы выдатных мастакоў, якія былі музейнымі супрацоўнікамі, — Якава Кругера, Міхаіла Філіповіча і Габрыеля Віера, які таксама быў вядомы як прафесійны рэстаўратар твораў жывапісу, дарэчы, менавіта ён падчас нацысцкай

акупацыі Мінска, застаўшыся ў захопленым горадзе, праводзіў рэстаўрацыю цудатворнага абраза Маці Божай Мінскай, якая цудам збераглася ў зборах музея, а сёння знаходзіцца ў сталічным Кафедральным саборы Сашэцы Святога Духа.

Наступныя раздзелы выставы адпавядаюць тэматычным аддзелам і калекцыям, якія былі створаныя ў Беларускам дзяржаўным музеі ў 1920-я гады. У этнаграфічным адзеле прадстаўленыя шматлікія прадметы народнага побыту, на якіх можна пабачыць інвентарныя нумары міжваеннага перыяду. Гэтыя рэчы былі сабраныя падчас этнаграфічных экспедыцый, якія былі зладжаныя музеем у розных мясцовасцях тагачаснай БССР.

што, магчыма, менавіта гэтая акалічэнасць паўплывала на тое, што ў пасляваеннай сталіцы музей засяліўся час заставаўся неадноўленым. Тым не менш значную частку калекцыі удалося вярнуць у Беларусь, менавіта яна і была пакладзеныя ў аснову збораў Дзяржаўнага музея БССР, рабочую групу па стварэнні якога заснавалі ў 1956 годзе. Таксама сюды былі ўключаныя прадметы з калекцыі Беларускага музея імя Івана Луцкевіча ў Вільні, ліквідаванага ў 1944 годзе, — сёння ў фондах Нацыянальнага гістарычнага музея знаходзіцца больш за 1500 адзінак са збораў гэтай установы.

Адноўлены музей у 1960-я гады мусіў заняць новаўзведзены будынак на Кастрычніцкай плошчы — але ў выніку туды засяліўся Дзяржаўны музей гісторыі Вялікай Айчыннай вайны. А гістарычны музей трапіў у дарэвалюцыйны гмах, які займае і сёння, — на вуліцы Карла Маркса, 12. Цяпер установа ўжо доўгі час чакае на перезд у новы будынак, што дазволіла б пашырыць плошчы, аддзеленыя як пад захоўванне фондаў, так і пад экспазіцыйныя залы. Тады яшчэ больш пераканаўча можна будзе прадставіць наведвальнікам артэфекты гісторыі нашага народа з выкарыстаннем новых тэхналогій і падыходаў.

Ілюстрацыі (фота аўтара):  
Фрагменты экспазіцыі.

Апошнім часам у актыўны ўжытак у Беларусі ўвайшлі словазлучэнні “нематэрыяльная культурная спадчына” і “статус нематэрыяльнай гісторыка-культурнай каштоўнасці”: навіны пра тое, што нейкая народная традыцыя атрымала статус ці трапіла ў спіс UNESCO, з’яўляюцца бесперапынна. Але што стаіць за падобнымі тэрмінамі і што азначае наданне статусу нематэрыяльнай гісторыка-культурнай каштоўнасці? Кампетэнтны адказы на гэтыя пытанні дае Ала СТАШКЕВІЧ — эксперт ад Беларусі ў Міжрадавым камітэце па ахове нематэрыяльнай культурнай спадчыны UNESCO, старшы выкладчык кафедры культуралогіі БДУ.

Надзея КУДРЭЙКА

— Думаю, акрамя неспецыялістаў далёка не ўсе да канца разумеюць, што гэта ўвогуле за паняцце — нематэрыяльная культурная спадчына і ў чым сэнс надання яе асобным элементам афіцыйнага статусу. Давяйся паспрабуй расказаць самую базавую рэч, на чым гэтая справа — з аховой падобнай спадчыны — базуецца.

— Самое паняцце нематэрыяльнай культурнай спадчыны (НКС) з’явілася ў 2003 годзе з прыняццем алпаветнай канвенцыі UNESCO. Яно ўвабрала ў сябе такія вядомыя тэрміны, як фальклор, традыцыйная культура, у пэўным сэнсе масавая культура. Да пачатку новага тысячагоддзя ўсе ўяўленні пра культурную спадчыну ў асноўным зводзіліся да яе матэрыяльных здабыткаў: помнікаў архітэктуры, археалогіі, твораў мастацтва і г. д. Менавіта матэрыяльнай спадчыне былі прысвечаны і большасць міжнародных нарматыўных актаў, уключаючы канвенцыі UNESCO. Але ў 1970-х гадах урад Балівіі выступіў з ініцыятывай падрыхтоўкі міжнароднага акта, які б ствараў сістэму аховы і для нематэрыяльнай культуры. Бо ў гэтай краіне, як і шмат дзе ў Лацінскай Амерыцы, аўтаhtonнае насельніцтва — індзейцы — на працягу гісторыі не мела пісьменства, і ўся яго культурная спадчына наступным пакаленням перадавалася вусным чынам: дакументаў і помнікаў матэрыяльнай культуры амаль не захавалася. Як вынік разваг і даследаванняў экспертаў у 1989-м годзе з’явіліся рэкамендацыі UNESCO аб захаванні фальклору, дзе асабліва ўвага надавалася той спадчыне, якая не мае матэрыяльнага ўвасаблення: творчымі практыкамі, якія вельмі ўразлівыя і паступова знікаюць, калі знікаюць іх стваральнікі і носьбіты. А ў 1999 годзе UNESCO разам са Смітсанавым інстытутам у ЗША распрацавалі дадатка да раней існуючага спіса “Шэдэўры вуснай і нематэрыяльнай спадчыны чалавечтва”: пасля аб’екты з гэтага спіса аўтаматычна перанесліся ў Рэпрэзентатыўны спіс нематэрыяльнай культурнай спадчыны чалавечтва, які дзейнічае і па сёння. Такім чынам, у 2003 годзе міжнароднай супольнасцю быў падрыхтаваны новы міжнародны заканадаўчы акт — Канвенцыя UNESCO аб ахове НКС.

Дарэчы, Беларусь падпісала Канвенцыю ў ліку першых 26 краін свету — у лютым 2005 года. На сёння гэта другая па папулярнасці

# Напрацаванае чалавецтвам павінна жыць

Статус нацыянальнай спадчыны праз прызму UNESCO

канвенцыя UNESCO: яе падпісалі 180 краін са 195 краін-удзельніц. Большая лічба толькі ў Канвенцыі 1972 года аб ахове сусветнай культурнай і прыроднай спадчыны: яе ратыфікавалі 192 краіны.

— Што менавіта можна адносіць да НКС?

— Паводле Канвенцыі, “нематэрыяльная культурная спадчына — гэта звычкі, формы прадстаўлення, веды і вопыт, прадметы, артэфакты і культурная прастора, якія прызнаюцца пэўнымі супольнасцямі, групамі альбо асобнымі людзьмі ў якасці іх культурнай спадчыны і перадаюцца з пакалення ў пакаленне”. То-бок гэта спадчына, якая пастаянна развіваецца і аднаўляецца яе носьбітамі і практыкамі. У агульным сэнсе НКС падзяляецца на дзве вялікія катэгорыі: традыцыйныя веды і практыкі і культурныя экспрэсіі. Да першай, напрыклад, адносяцца народная медыцына, кулінарыя, рамёствы і промыслы, такія як бортніцтва і рыбалоўства, баявыя майстэрствы, а таксама светапогляд людзей, веды пра міграцыю жывёл і ўласцівасці раслін, аграрныя прыёмы і інш. Усе яны маюць вялікі патэнцыял да развіцця і інтэграцыі ў сучасную культуру, становячыся асновай для стварэння розных ноўхаў і сучасных крэатыўных індустрыяў. Тая ж тыбецкая медыцына, сучасная ёга заснаваныя менавіта на традыцыйных ведах.

Другая катэгорыя НКС — так званыя культурныя экспрэсіі. Да іх адносяцца ўсе вусныя традыцыі і формы выражэння: тое, што звычайна вызначаецца як фальклор. Істотна, што сюды ўваходзіць і мова з рознымі сваімі дыялектамі. А яшчэ гэта выканальніцкія мастацтвы — песні і танцы. І гэта гульні, абрады і святы.

— Як ахоўваць нейкі старажытны буйнак — зраўмела. А калі гаворка пра нематэрыяльную каштоўнасць? — Для матэрыяльнага аб’екта спадчыны асноўнымі крытэрыямі з’яўляюцца аўтэнтычнасць і цэласнасць (матэрыялу, асяроддзі, тэхнік). Для яго захавання існуюць заканадаўчы вызначаныя інструменты: гэта кансервацыя і, калі патрэбна, рэстаўрацыя. У дачыненні да нематэрыяльных каштоўнасцей падобныя метады не падыходзяць, паколькі ў далейшым выпадку мы маем справу са спадчынай, якая пастаянна развіваецца, змяняецца і аднаўляецца носьбітамі, і таму любая кансервацыя пагражае яе існаванню.

У гэтым сэнсе і паняцце “аўтэнтычны” не адпавядае духу Канвенцыі. Часта можна пачуць, што ладзіцца “аўтэнтычны” абрад. А што гэта значыць? Што ён — сапраўдны і адпавядае пэўным гістарычным узорам? Тым не менш першыя пісьмовыя запісы большасці абрадаў адносяцца да другой паловы XIX стагоддзя, а аўдыя- і відэазапі-



**Без уліку нематэрыяльнай культурнай спадчыны беларуская культура будзе непаўнавартаснай.**

сы з’яўляюцца толькі ў 1960—1970 гадах. У такім разе аўтэнтычнасць павінна вымярацца менавіта гэтымі датаванымі крыніцамі? З пункту гледжання Канвенцыі 2003 года лепей карыстацца іншым паняццям, заснаваным на пэўных устойлівых архетыпах, — цэласнасці кантэксту. Менавіта архетыпы і складаюць той самы прадмет аховы ў дачыненні да канкрэтных элементаў НКС.

Такім чынам, асноўным спосабам захавання НКС з’яўляецца забеспячэнне належных умоў для яе жыццяздзейнасці, падтрымка носьбітаў традыцыі, павышэнне інфармаванасці грамадства пра яе.

— Можна сказаць, што такая спадчына павінна быць “жывой”...

— Так, яна павінна развівацца і перадавацца з пакалення ў пакаленне. Асноўным бенефіцыярам гэтай спадчыны з’яўляюцца датычныя да яе супольнасці, групы і асобныя людзі, бо менавіта яны звязваюць з ёю сваю ідэнтычнасць і адказныя за яе перадачу. Гэтая з’ява гістарычна абумоўлена і існуе аб’ектыўна ў пэўным асяроддзі, абаяраецца на памяць канкрэтных людзей. А любая тэатрызацыя і фалькларызацыя ёй шкодзіць: гаворка пра выпадкі, калі традыцыі пачынаюць аднаўляць і дэманстраваць па спецыяльна распрацаваных культуротнікамі сцэнарыях, без сувязі з кантэкстам, без удзелу саміх носьбітаў.

— Як, на ваш погляд, ідуць справы з аховой НКС у Беларусі?

— Я думаю, у нас НКС наладжваюць значную ўвагу, і ў параўнанні з іншымі краінамі мы выглядаем вельмі прыстойна. Калі ўсё толькі пачыналася, нават пытанні такога не ўзнікала — падпісваць Канвенцыю ці не: разумела — падпісваць. Бо было разуменне, што беларуская культура без уліку аспекту НКС будзе непаўнавартаснай. Беларусь у ліку першых 26 краін свету стала членам Міжрадавага камітэта UNESCO па ахове НКС, і ў 2009-м мы правялі наш першы элемент у Спіс нематэрыяльнай культурнай спадчыны, якой патрабавецца тэрмінова ахова (адзін са спісаў Канвенцыі UNESCO 2003 г.): гэта быў абрад “Калядныя Цары” вёскі Семяжава Капыльскага раёна Мінскай вобласці. Патлумачу, што UNESCO на міжнародным узроўні мае два спісы: згаданы, і яшчэ Рэпрэзентатыўны спіс НКС чалавечтва. На гэты момант ад Беларусі ў першым спісе, акрамя “Калядных Цароў”, прысутнічае і веснавы абрад “Юраўскі карагод” вёскі Пагост Жыткавіцкага раёна Гомельскай вобласці, а ў Рэпрэзентатыўным спісе — “Культура бортніцтва” (разам з Рэспублікай Польшча) і Будслаўскі фест.

У 2009 годзе Беларусь атрымала ад Фонду НКС UNESCO фінан-

савую дапамогу на стварэнне Нацыянальнага інвентары НКС, які з’яўляецца вельмі важным інструментам у працэсе аховы нематэрыяльнай спадчыны. У выніку інвентарызацыі ў Беларусі ўтварылася міжрэгіянальная сетка: былі вызначаныя рэгіянальныя каардынацыйныя цэнтры, ролю якіх на гэты дзень выконваюць абласныя метадычныя цэнтры народнай творчасці. Зразумела, да справы была далучана экспертная супольнасць з навуковых устаноў, а ўзначаліў гэты працэс аддзел аховы гісторыка-культурнай спадчыны пры Інстытуце культуры Беларусі. У 2014-м утварылася база даных НКС “Жывая спадчына Беларусі”, уасобленая і ў форме сайта. І на сённяшні дзень у беларускім Інвентары НКС знаходзіцца 104 элементы. Інфармацыя пра іх забяспечваецца адпаведнымі дакументамі, экспертнымі заключэннямі, навуковым апісаннем. Раённае прымаецца Рэспубліканскай радай.

— А многа гэта ці мала — 104 элементы культурнай спадчыны з афіцыйным статусам?

— Нехта можа сказаць, што ў нашай краіне больш за 5 тысяч аб’ектаў культурнай спадчыны, а элементаў НКС — толькі 104. Аднак працэс інвентарызацыі НКС — працягла і мэтанакіраваны. Ён адбываецца знізу ўверх. Ініцыятыва сыходзіць ад саміх носьбітаў і практыкаў традыцыі: менавіта яны запіваюць так званую намінацыйную форму. Гэта могуць быць самыя розныя людзі: спецыялісты з галіны культуры, настаўнікі, проста мясцовыя актывісты. Далей дакументы праходзяць складаную экспертную спачатку ў навукова-метадычных цэнтрах народнай творчасці, далей — у службе Нацыянальнага інвентары НКС. Пасля разглядаюцца на Рэспубліканскай радзе Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь, дзе элементы НКС атрымліваюць ахоўны статус. То-бок гэта складаны і доўгатэрміновы працэс. Яго сутнасць у тым, як да працэдуры інвентарызацыі далучаць як мага больш зацікаўленых людзей. Гэта важна, паколькі менавіта ў такой калектыўнай працы адбываецца ацэнка гэтай спадчыны, выяўляецца яе культурнае і інтэлектуальнае значэнне, фарміруюцца адпаведныя адносіны да яе з боку грамадства.

— Вырашэнне якіх праблем зараз стаіць на парадку дня?

— Існуе шмат рызык для існавання НКС, напрыклад, ад няўстойлівага турызму, ад фалькларызацыі і звяшкармерцыялізацыі гэтай спадчыны. Таксама мы працуем над тым, каб забяспечыць ахову чалавечых і інтэлектуальных правоў носьбітаў НКС. Да прыкладу, гэта звязана з выкананнем пэўных правіл для турыстаў і прэсы пры наведванні мясцовасцей, дзе адбываецца народны абрад ці праходзіць свята. Ці з забеспячэннем аўтарскага і калектыўнага права рамеснікаў і носьбітаў традыцыйных ведаў і практык (арганізацыя продажаў вырабаў, аплата ўдзелу ў фестывалі і г. д.). Сёння гаворка павінна ісці і пра распрацоўку асобнай міждyscyплінарнай дзяржаўнай палітыкі ў дачыненні да НКС, якая б закрывала не толькі сектар культуры, але і іншыя галіны — адукацыю, ахову прыроды, сельскую гаспадарку, турызм... Бо НКС па сваім характары звязана з усімі сферамі чалавечага жыцця і таму патрабуе да сябе асаблівага падыходу.

На календары — канец зімы. А ў Нацыянальным акадэмічным Вялікім тэатры оперы і балета Беларусі — быццам сапраўднае вясновае адраджэнне з яго ўздымам жыццёвай энергіі, бо колькасць значных падазей проста-такі зашкальвае: замежныя гастролі, дамовы з вядучымі маскоўскімі калектывамі на наступны год, юбілеі, перамогі, прыезды зорных салістаў, прэзентацыі.

Надзея БУНЦЭВІЧ

### “АНАСТАСІЯ” Ў АМАНЕ — ВІКТОРЫЯ

3—5 лютага балет “Анастасія” Вячаслава Кузняцова ў пастаноўцы Юрыя Траяна тройчы паказваўся ў Амане. Слова “вікторыя” азначае перамогу, бо гэта былі першыя гастролі за час ковіду, пры ўсіх сваіх складанасцях — вельмі паспяховыя. І адначасова гэта імя выканаўцы галоўнай партыі названага балета — Вікторыі Трэнкаінай, якая раней танцавала ў ім іншую герайню — дачку крымскага хана Заіру.

— Насамрэч у нас было не тры паказы запар, а чатыры, — расказала вядучы майстар сцэны Вікторыя Трэнкаіна. — Спачатку ўвесь спектакль глядзела спецыяльная камісія, каб пераканацца, што нідзе (і асабліва ў сцэнічных строях) не будзе нічога забароненага для іх веравызнання. Для мяне на тым прагоне самым складаным былі хуткія пераапраананні. Бо Анастасію я дагэтуль не танцавала, тэрмінова рыхтавала партыю менавіта для гэтых гастроляў, каб быць дублёркай Ірыны Яромкінай. Але калі мы здалі гэсты для выезду за мяжу, у часткі нашай дэлегацыі пацвердзіўся каранавірус, што працякае бессімптомна. Таму давялося рэзка ўсё змяняць: і сярод артыстаў балета, і ў коле аркестрантаў. Не змаглі паляцець ні Юрый Траян, які ставіў “Анастасію”, ні мастацкі кіраўнік тэатра Валянцін Елізар’ев. А замест Івана Касцяхіна, які павінен быў дырыжыраваць гэтым балетам, паляцеў Мікалай Калядка. Ён усю дарогу партытуру з рук не выпускаў, “пражываў” яе ўнутраным слыхам. І на спектаклях зрабіў немагчымае: музыка гучала проста выдатна. Дый партнёры Антон Краўчанка і Юрый Кавалёў мяне падтрымлівалі, дапамагалі на сцэне. Ведаеце, я ж ледзь усю гісторыю Анастасіі Слуцкай не перапалсала! Як зайграла тэма Заіры, маё цела міжволі адрагавала, алпаведнічы мускулы зарухаліся. А хлопцы мне: “Ты куды? Стой спакойна”. Уяўляю, як усё здзівіліся б, калі б мая Анастасія нечакана пачала пераймаць усходнюю пластыку. Такія партыя для мяне — сапраўдны творчы рост, бо трэба было ўвасобіць герайню драматычную, а не характарную, на чым я “спецыялізуся” куды больш. Адказнасьць на кожным з нас была павышаная, усё адбывалася ў стане стрэсу. Нават горай як след не паглядзелі — хіба з акенца аўтобуса: зеляніна, блакітнае мора — і нязвычайна светлы будынік. Але да мора мы ўсё ж прагуляліся. І ашанлі прыгажосць, велічнасьць, зручнасьць тэатра з залай больш як на тысячы месцаў, клопат гаспадароў: каб хто не заблукваў, яны ўсе напярэкі стрэлачкамі для нас пазначылі. А на развітанне мне і дырыжор падарылі па кнізе пра Каралеўскі тэатр Масквы, дзе мы выступалі. Шыкоўнае выданне!



Агульнае фота на сцэне Каралеўскага тэатра.

# Оперна-балетныя вітанні-развітанні



У Амане “Анастасія” В.Трэнкаінай. Сямён — Антон Краўчанка.

### БАЛЕТА НЕ БЫВАЕ ЗАМНОГА

Артысты вярнуліся з гастроляў 6 лютага, і акурат у гэты дзень споўнілася 75 гадоў народнаму артысту Беларусі Віктару Саркісьяну. У хуткім часе ў тэатры адбудзецца ўрачыстае шанаванне майстра з удзелам міністра культуры Беларусі Анатоля Маркевіча. А ці ведаеце вы, што В.Саркісьян стаў першым лаўрэатам міжнароднага конкурсу ва ўсёй гісторыі беларускага балета? Прычым гэта было не абы-якое творчае спаборніцтва, а Першы Міжнародны конкурс артыстаў балета ў Маскве, што праходзіў у чэрвені 1969 года. Сярод увасобленых салістам герояў — увесь спектр эмоцый, пацужаў, характараў, і не толькі чалавечых. Прыкладам — непадобна жудасны Д’ябал са “Стварэння свету”.

Дарэчы, тое “Стварэнне свету”, што ішло 13 лютага, мела прывычнае: сыходзячы на пенсію, з тэ-

атрам развітваўся яго галоўны балетмайстар Юрый Траян, які ў гэтым спектаклі Валянціна Елізар’ева быў першым Адамам. Самому ж В.Елізар’еву і яго папраўдзе легендарным пастаноўкам, асабліва балету “Шчаўкунок”, прысвечана новая кніга, што выходзіць з друку: “Феномен Валянціна Елізар’ева” вядомай журналісткі і вандруніцы Інэсы Плескачэўскай. Яна склала гэтае выданне пераважна са сваіх размоў з майстрам, таму яно даносіць да нас жывое аўтарскае слова сучаснага класіка айчыннага мастацтва. Прэзентацыя кнігі і творчая сустрэча з яе аўтарам, а таксама самім героем адбудуцца 2 сакавіка перад пачаткам яшчэ аднаго елізар’евскага балета — “Спартак”. Ужо вызначаны пераможцы конкурсу на лепшае пытанне: яны атрымаюць гэтую кнігу ў падарунак.

Ну а сам Валянцін Мікалаевіч рыхтуецца да новай прэм’еры: 26 і 27 сакавіка, акурат да Міжнарод-

### ОПЕРНЫЯ ГОСЦІ І ГАСПАДАРЫ

Абмен салістамі для оперных тэатраў з’ява звычайная. Асабліва многая гасцей бывае ў час штогодняга Мінскага міжнароднага Каляднага опернага форуму. Але ў лютым не пакідае ўражанне, быццам ладзіцца яшчэ адзін такі фестываль — пасля-калядны. Двойчы публіка насалоджалася спевамі расійскага тэнара Міхаіла Губскага — саліста “Новай оперы” ў Маскве, удзельніка шматлікіх замежных фестываляў і арганізатара свайго — у Самары, дзе ён у свой час вучыўся і працаваў. Гэты артыст і раней выступаў на нашай сцэне, але 4 лютага мы ўпершыню ўбачылі і пачулі яго ў партыі Пінкертона ў оперы “Мадам Батэрфлія” Пучыні. А 15-га ён паўстаў Германам у “Пікавай даме”: менавіта за гэтую партыю ён быў намінаваны на знакамітую расійскую прэмію “Залатая маска”.

Дарэчы, Томскім у тым спектаклі быў яшчэ адзін гоць — Уладзіслаў Сулімскі з Марыінскага тэатра

ў Санкт-Пецярбургу. Праз дзень ён ператварыўся ў апырнічка Гразнога ў “Царскай нявесце” Рымскага-Корсакава, а 20-га паўстаў Валянцінам у “Фаўсце” Гуно: менавіта ў гэтай партыі ён заваяваў прыхільнасць нашай публікі ў час нядаўняга Каляднага форуму. Гэты спявак не проста цудоўны вакаліст: ён найперш артыст і акцёр, здольны перадаць і пластыкай і голасам складаны характары сваіх герояў.

Прыезд салістаў зусім не значыць, што ў нас сваіх зорак не хапае. Між іншым, У.Сулімскі — родам з Маладзечна, менавіта ў тамтэйшым музычным каледжы імя М.К.Агінскага атрымаў добрую вакальную падрыхтоўку, якая дазволіла яму рушыць у Санкт-Пецярбург па далейшую адукацыю і скарэнне спеўных алімпіаў.



Любоў Сідзельнікава і Ганна Маторная. Макет спектакля “Любоўны напой”.

нага дня тэатра, глядачы ўбачаць “Спячучую прыгажуню” Чайкоўскага. Падкрэслім, гэта будзе шалкам новага спектакля. Мяркуючы па эскізах знакага расійскага мастака Вячаслава Окунева, які працаваў і над дзюльма мінулымі пастаноўкамі гэтага балета ў нашым тэатры — у 1990 і 2001 гадах, нас чакае вытанчанае супрацьстаўленне барока і класіцызму: прынцэса Аўрора, калі памятаеце, працягваецца роўна праз стагоддзе.

Дый “цалкам наш” саліст тэатра Дзмітрый Шабеца — выпускнік Гомельскага музычнага каледжа імя Н.Сакалоўскага і Беларускай дзяржаўнай акадэміі музыкі разам з магістратурай — днямі стаў фіналістам найпрэстыжнашага Міжнароднага конкурсу Competizione dell’Opera, што праходзіў у Маскве: са 120 спевакоў, адабраных у паўфіналі, засталася ўсяго 12 — Дзмітрый сярод іх.

# Выдатная работа, каманда купалаўцаў!

Наўнасьць у нас таленавітых вакалістаў дадаткова сведчыць пра заканамернасьць з’яўленьня Шалая-пінскага таварыства Беларусі, якое ўзначальвае заслужаны артыст нашай краіны Алег Мельнікаў. Да 10-годзьзя гэтай грамадскай арганізацыі ў Фэе Вялікага тэатра была разгорнута выстаўка “Званы” мастака Уладзіміра Чарнышова, які плённа працуе таксама ў галіне тэатра і кіно.

А 3 лютага адзначыла 75-гадовы юбілей заслужаная артыстка Беларусі Надзея Губская. Публіка старэйшага пакаленьня, у тым ліку замежная, добра памятае яе насычанае фарбамі і адценнямі драматычнае сапрапа, асабліва ў партыях Тоскі, Аіды ў аднайменных операх Пуччыні і Вердзі. Тэмбр яе голасу вылучаўся асаблівай прыгажосцю, нешараговавасцю, яго імгненна можна было заўважыць нават у шчыльным tutti. Вядома, сам голас “перадаць у спадчыну” немагчыма, а вось уласна на прафэсійнымі сакрэтамі спявачка шчодро дзялілася са студэнтамі Акадэміі музыкі, стаўшы прафэсарам гэтай ВНУ.

Чарговая оперная прэм’ера запланаваная на чэрвень, таму днямі мастацкі савет тэатра абмеркаваў яе макет і пастаноўчую канцэпцыю. Па задуме рэжысэра Ганны Маторнай, дзеянне “Любоўнага напою” Г.Даніэлі будзе перанесена з вёскі XIX стагоддзя на пляж пачатку XX. Таму мастак па каццюмах Любоў Сідзельнікава прапанавала сутыкненне старой моды з тагачаснымі навінкамі ад кушор’е нахшталт Како Шанэль. Ад пяску на сцэне, пра які марыў сцэнограф Андрэй Меранкоў, адмовіліся, але мы ўбачым і кабінкі для пераапраанання, і драўляныя насцілы для пальходу да мора, а яшчэ — карабель, падводную лодку і... ванну.

## ДАМОВЫ ДЛЯ МУЗЫЧНАЙ МОВЫ

Генеральны дырэктар тэатра, доктар мастацтвазнаўства Кацярына Дулава наведла Маскву. Ды не дзеля экскурсіі, а з мэтай далейшага развіцця творчых кантактаў з вядучымі музычна-тэатральнымі калектывамі Расіі. Так, была дацягнута дамоўленасць пра гастролі нашай трупы ў Вялікім тэатры Расіі — ужо ў кастрычніку. А праз год пасля гэтай паездкі плануецца візіт у адказ — вядома, з расійскімі спектаклямі. З Маскоўскім акадэмічным музычным тэатрам імя К.Станіслаўскага і У.Неміровіча-Данчанкі былі ўкладзены нават канкрэтныя назвы. У прыватнасці, да нас прыедзе “Яўген Анегін” рэжысёрскай версіі Аляксандра Шцэля, які ўвасабіў у нас “Багему” са спасылкамі да Марка Шагала. У сваю чаргу, наш тэатр можа павезці оперу “Самсон і Далаіла” і балет “Спячая прыгажуня”, які пакуль у працэсе рэпетыцый. Да таго ж дасягнута дамоўленасць аб сумеснай пастаноўцы оперы “Руслан і Людміла” М.Глінкі, аб удзеле Маскоўскага музычнага тэатра ў фестывалі “Балетнае лета ў Вялікім” — не сёлета, а ў чэрвені наступнага года. Прычым масквыя абіячалі прывезці аднаактовыя спектаклі такіх зорных харограффаў сучаснасці, як Акрам Хан, Шарон Эяль. Абмяркоўваліся і іншыя сумесныя праекты: майстар-класы, стажыроўкі — самыя разнастайныя варыянты супрацоўніцтва і культурнага абмену. Так што ёсць мноства нагод і магчымасцей пераканацца: наш тэатр Вялікі не толькі па сваім памеру, але і па творчых поспехах і планах.



12 лютага труппа купалаўцаў падарыла глядачам Магілёўскага абласнога тэатра драмы і камедыі імя В. І. Дуніна-Марцінкевіча ў Бабруйску два спектаклі, выбраўшыся на гастролі. Пра цікавасць бабруйчан да пастановак “Гісторыя шакаладнага дрэва” і “Жаніцбы” сведчыла зала, запоўненая практычна цалкам. Маленькі глядач на першым спектаклі поўнасьцю пагрузіўся ў тое, што адбывалася на сцэне, дапамагаючы казачным героям не трапіць у пасткі ворагаў, а дарослыя сапраўды паставіліся да вячэрняга спектакля як да вялікай культурнай падзеі і не шкадавалі апладысмантаў. Ды і для саміх акцёраў такія гастролі — добрая магчымасць для прафэсійнага развіцця, аб’яднання калектыву і знаёмства з новымі тэатральнымі пляцоўкамі Беларусі.

Павел САЛАЎЁЎ / Фота аўтара  
Мінск — Бабруйск — Мінск

Што ні кажы, а гастрольны графік артыстаў складаны і патрабуе пэўнай маральнай выкладкі. Выезд са сталіцы быў запланаваны на 7:30, і праз дзве гадзіны аўтобус быў на месцы. Суботні дзень для жыхароў Бабруйска пачынаўся павольна, а акцёры тым часам займалі грымёркі і рыхтаваліся да першага спектакля — “Гісторыя шакаладнага дрэва”. Неўзабаве будынак тэатра пачаў заўняцца дзіцячай публікай.

У казачнай гісторыі, якая разгарнулася на сцэне, два эльфы палілі шакаладнае дрэва, але перастараліся і вычарпалі з суседняга возера ўсю ваду. Прыгажуня-русалка, тамтэйшая жыхарка, засталася безабароннай перад даўнім ворагам, уладаром сухмені. Каб выратаваць русалку, эльфы адправіліся да яе бацькі, марскога цара, які навучыў, як вярнуць ваду ў возера. Але па дарозе нашы героі сустрэлі шмат нягод. Як іх? Можна даведзаша, пабываўшы на спектаклі ў Купалаўскім тэатры. Гісторыя ідэальная для дзяцей і ідзе крыху менш за гадзіну, што дазваляе малечы заставацца зацікаўленай тым, што адбываецца на сцэне.

Акцёр Ілья Крук, які выконваў ролю аднаго з эльфаў, у той дзень расслабіў права не меў. Уве-



Сцэны са спектакля.

чары яму трэба было граць ролю чыноўніка Падкалэсіна ў спектаклі “Жаніцба” паводле п’есы Мікалая Гогаля. І тут і там — галяўная роля. Але Ілья прызнаўся, што працэс змены вобразаў яму вельмі цікавы, узнікае здаровы азарт. Канешне, маладому чалавеку хацелася ярка праявіць сябе і ў вячэрнім спектаклі, і калі атрымаецца, падарыць дарослай публіцы сапраўднае свята. Летась труппа, паводле слоў Ільі, шмат разоў выбіралася на гастролі: у Наваполацк, Брэст, Маладзечна, Гомель, Барысаў, Шклоў,

Салігорск. І яшчэ шмат гасцявых візітаў запланавана Купалаўскім тэатрам сёлета.

Актрыса Святлана Гулевіч, якая іграла адмоўнага персанажа ў “Гісторыі шакаладнага дрэва”, у “Жаніцбе” таксама задзейнічана. Святлана кажа, што прачынацца падчас гастролі ўдзельнічаюць рана, ды і пераезды стамляюць, але, калі любіш сваю справу і бачыш, што гледацы захапляюцца дзеямі на сцэне, прыходзіць усведамленне сваёй запатрабаванасці, і нягоды пераносіцца лягчэй. У калектыве

Купалаўскага — добразычлівая атмосфера, і такія паездкі гуртуюць акцёраў яшчэ больш. А ў перапынку паміж пастаноўкамі маладыя таленты дамовіліся прагуляцца па Бабруйску.

Але на шпашыр было зусім мала часу. Калі першы спектакль скончыўся ў 13:00, то рэпетыцыя “Жаніцбы” пачыналася ў 15:30. Рэжысёр Данііл Філіповіч на гастроліх з купалаўцамі ўпершыню. Гэты спектакль, на яго думку, ужо напрашаны імі. Інакш быць не магло, бо сталічны глядач назіраў за пастаноўкай з мінулага года, а значыць, акцёры добра ведаюць свае ролі. П’еса “Жаніцба” “чапляе” арыгінальнасцю, тымі тэмамі, якія гучаць у ёй. Вечная класіка актуальна і сёння.

Тым часам у тэатры зноў рабілася шумна, прыходзілі дарослыя бабруйскія тэатралы. У 18:00 пагасла святло, спектакль пачаўся. Чыноўнік Іван Падкалэсін мроіць, што нядарэмна было б ажаніцца. У гэтым яму гатовы дапамагчы яго сябар Качкароў. У той жа час кулецю дачку Агафію Шіхануўну пераконваюць, што пара замуж. Свацця Фёкла алшукала ёй п’яць жаніхоў, усе асабліва на свой лад, сярод якіх і Падкалэсін. Качкароў бярэцца прыбраць канкурэнтаў свайго неспрактыкаванага сябра. Але ў момант, калі героі з гераній гатовы ісці вячэраць, Падкалэсін пачынае задумвацца...

Данііл Філіповіч выкарыстоўваў вялікі арсенал мастацкіх сродкаў у спектаклі, музычныя, танцавальныя элементы. Акцёрам, якія выкладваліся на ўсе сто, хацелася верыць. Таму арыгінальная пастаноўка ў два акты прайшла на адным дыханні, але прымусліла задумаша, гаюўным чынам пра інфанталізм дарослых людзей.

Намеснік дырэктара па працы з гледачом Бабруйскага тэатра Ларыса Капусціна з захапленнем выказалася пра спектакль. Іх адміністрацыя запрашае калектывы з усёй рэспублікі, але купалаўцаў тут заўсёды прымаюць выдатна. Гасцявым візітам у апошні час замінала пандэмія, бо нельга было збіраць поўныя залы, таму бабруйчане згладаліся па спектаклях. На люты ў Бабруйск запланавана дваццаць гастрольных спектакляў, на сакавік — дваццаць два. З гастрольмі ў гэты перыяд прыедуць Палескі драматычны тэатр, Магілёўскі абласны драматычны тэатр, ансамбль народнай музыкі “Бяседа”. У гэтым годзе тут плануецца восем уласных новых пастановак...

У 23 гадзіны аўтобус з артыстамі быў ля Купалаўскага тэатра. Заставалася колькі часу, каб даехаць дадому і адпачыць. Што ні кажы, а купалаўцы гэта заслужылі, бо яны падарылі станоўчыя эмоцыі цэламу гораду. А самі атрымалі досвед уласнай добрай працы. Напэўна, менавіта такія дні напаяюць сэнсам жыццё любяга артыста.



**Уявіце: летні ціхі вечар, вёска, якую дзеліць шаша, ля адчыненых дзвярэй бібліятэкі сядзіць на крэсле маладая жанчына і чытае кніжку. І ў гэтай паставе столькі стрыманай прыгажосці і нейкай унутранай годнасці пры поўнай адсутнасці паказухі, што нельга было не спыніцца на гэтым абсалютна выпадковым журналісцкім маршруце. Уразіла пазіцыя прыгажуні: “Я раблю сабе рэкламу тым, што яе не раблю”. Яшчэ адзін доказ таго, што ў прыгожых людзей і ўчынкі прыгожыя. Так, расчараваная ад выпадковай сустрэчы не было. Я пісаў пра гэта некалькі гадоў таму. І пра тое, што чытальня зала тады была паўноткая і чытачоў на абанеменце хапала. Карціна, скажам, не надта стандартная. Як, зрэшты, і сама гаспадыня установы. Усё правільна: кожная асоба выбітная па-свойму. Але ўсіх аб’ядноўвае артыстызм, смеласць, упэўненны прафесійны гонар і такая арганізацыя працы, што складваецца цвёрдае ўражанне: усё робіцца само па сабе. Аднак вы ведаеце: які аркестр без дырыжора!**

## Пра крылатых...

Яўген РАГІН

Вось пра іх, дырыжораў культуры, і хачу пагаварыць. Пра стаўленне да прафесіі, пра той скарб, носьбітамі якога яны з’яўляюцца. Выключаем з тэмы тых, хто стаў работнікам клуба ці бібліятэкі выпадкова, вучыцца не пажадаў і адбывае на працы час. У такія ўстановы народ не надта ідзе, бо можна і замк пацалаваць. І ў выніку згладняў клубікі і бібліятэкі знікаюць разам з паселішчамі. Сюды я аднёс бы і так званых маладых спецыялістаў, якія не працуюць, а апрацоўваюць. Тэма прафарынтацыі, мэтавага навучання і замацавання маладых кадраў заўжды была балючай, і гаварыць пра яе трэба асобна...

Дык вось, пра тых, каго я называю героямі. Яна дасягаюць на рэдакцыйны адрас не толькі інфармацыйна-карацельскі працікавае. Яны стараюцца браць не колькасцю, а якасцю. Гэта, як правіла, глыбокія матэрыялы з аналізам таго, што зроблена і што трэба зрабіць. Сярод такіх аўтараў — і маладыя, і маладыя. У сталых — неацэнны вопыт сумленных практыкаў. У маладых — цудоўнае веданне літэратурнага тэхналогіі. Першыя стараюцца вучыцца ў другіх, другія — у першых. Палаецца, такі працэс і называецца сінергіяй.

Героі цягнуць усё з дому на працу. Іншым разам ці не начуваюць у клубах і бібліятэках. Яны пастаянна штосьці прадумваюць і не даюць спакою мясцовому кіраўніцтву. Выдучь свае блоні, пастаянна шукаюць фактуру для сцэнарыяў. Словам, гараць на працы. Вакол гэтай цэльнай збіраюцца людзі. Менавіта ў такіх вучыцца і вучыцца прафесіяналізму і я. За гадзіны працы ў “К” я бачыў многіх сельскіх і райцэнтраўскіх работнікаў культуры. Я паступова разумеў, што справа робіцца там, дзе кіраўнік гарой стаіць за падначаленых, прымаючы дзеля гэтага часам складаныя рашэнні. Я шчыра разумю, пра каго спяваю Акуджавы: “Проста мы на крылах носім, што ўсе носяць на руках”. Дзякуй вам, крылатыя. Вось што вы сёння даслалі...

Настася Мішкавец з **Брэскай** бібліятэкі імя Аляксандра Пушкіна паведаміла пра юбілей Напалеона Орды. “*Навукова-практычная канферэнцыя “Па месцах акварэлю Напалеона Орды”, прысвечаная 215-годдзю з дня нараджэння белару-*

*скага літаратара, музыканта, кампазітара, мастака, скульптара і педагога, — піша аўтарка, — прайшла на базе сярэдняй школы № 20 Брэста”. Акрамя іншых выступоўцаў, якія распавялі аб знакамітым мастаку, “пра кніжныя выданні і манаграфіі, прысвечаныя Напалеону Орду, распавяла заадачы чытальняй залы Брэскай цэнтральнай гарадской бібліятэкі імя Аляксандра Пушкіна Наталля Арцёмчык.*



*Музычныя творы Орды выканалі вучні Вячаслаў Назарук і Ягор Чакрызаў”.*

Семінар-практыкум павышэння прайшоў у **Магілёўскім** абласным металычным цэнтры народнай творчасці і культурна-асветнай работы. Напісала пра гэта выдучы рэдактар згаданай установы Крысціна Башарымава. Мерапрыемства адбылося ў анлайн-фармаце. Пра велікодную віншавальную паштоўку гаварылі майстры дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва **Вялікіцага, Быхаўскага, Глускага, Горацкага, Клімавіцкага, Клічаўскага, Кіраўскага, Касцюковіцкага, Крочаўскага** раёнаў. Вяла семінар сябра міжнароднага клуба “Папяровыя традыцыі” і Беларускага саюза майстроў народнай творчасці, настаўнік Крочаўскай дзіцячай школы мастацтваў Наталля Бярнадская. Аўтарка дадае: “*Наталля Бярнадская распрацавала стасковыя творы і паштоўкі, якія выразае адмыслова традыцыйны характар выцінанкі, творча перааснаванай і дэкаратыўна*



На здымках:

- 1 Чытачы ахвяравалі кнігі Азёрскай сельскай бібліятэцы.
- 2 Падчас канферэнцыі ў Брэсце. Алесь Суша з выданнем “Напалеон Орда”.
- 3 Пётр Енза і ягоныя падарункі бібліятэцы ў Дворышчы.
- 4 Гальшанскі замак прымае гасцей з Астраўца.
- 5 Майстар выцінанкі з Крычавы Наталля Бярнадская.

*праграму “Жыццё і творчасць Міхіала Савіцкага”, — распавяла металысты установы Вікторыя Рубец, — прысвечаную стагоддзю з дня нараджэння знакамітага мастака. Прынялі ўдзел у мерапрыемстве выхаванцы сярэдняй школы № 16”.*

У **Смаргонскім** раённым цэнтры культуры прайшоў канцэрт народнага ансамбля песні і танца імя Міхала Клеафаса Агінскага пад кіраўніцтвам музыканта, кампазітара, ганаровага грамадзяніна Смаргоні Аляксандра Ляха. Аўтар допісу — металыст Алес Пацэвіч.

Пра новы праект **Полацкага** раённага цэнтра культуры распавяла рэдактар установы Кацярына Паўловіч. Гаворка пра цыкл творчых сустрэч “На хвалях літаратуры і тэатра”. Мяркуюцца, што цягам года ў мерапрыемстве будзе браць удзел мясцовыя паэты, празаікі, самадзейныя кампазітары, тэатралы. Першая акцыя адбылася ў **Фарынаўскім** цэнтры культуры і вольнага часу. З землякамі сустрэлася Зінаіда Лешына, якая захапляецца выцінанкай, робіць льялькі-абірэгі, піша вершы і музыку.

Беражыце сябе, шануюныя, і пішыце пра цікавае!  
Сустрэмае праз тыдзень.

удасканаленый”. Да слова, яшчэ летася элементу “Беларускае мастацтва выцінанкі” на тэрыторыі Магілёўшчыны (Бабурыск, Горкі, Крычаў, Магілёў) быў надзелены статус гісторыка-культурнай каштоўнасці Рэспублікі Беларусь. Таму на сёлета абласны металычны цэнтр запланаваў цыкл мерапрыемстваў, прысвечаных гэтаму віду творчасці. Сямінар-практыкум “Велікодная віншавальная паштоўка” даў старт названаму праекту.

Вельмі шмат лістоў прысвечана Дню памяці воінаў-інтэрнацыяналістаў. Мерапрыемствы з гэтай нагоды прайшлі ў **Бераставіцкай** раённай бібліятэцы імя Восіпа Кавалевскага, у **Грышкавіцкім** сектары клубнай і бібліятэчнай работы **Свіслацкага** раёна, у бібліятэках **Астраўскага** раёна, у раённым доме культуры **Клічава**, на **Кіраўшчыне, Дрыбіншчыне**, у **Ашмянскай** гарадской бібліятэцы, у палацы мастацтваў **Бабурыска**...

Загачык аддзела бібліятэчнага маркетынгу **Лідскай** раённай бібліятэкі імя Янкі Купалы Дар’я

Марцінкевіч распавядае: “*15 лютага ў інтэраванай бібліятэцы аграгарадка Дворышча Лідскага раёна адбылася ўрачыстая нарада новых экспанатаў у этнаграфічны пакой “Спадчына” ад зыхара вёскі Эітунны Пятра Ензы. Гэта крочыжыкі, гузікі, манеты, медальёны, што шмат гадоў таму належалі мясцовым зыхарам”.*

Навіна пра чарговы падарунак — з **Гродзенскага** раёна. Супрацоўнікі інфармацыйна-бібліятэчнага аддзела Гродзенскага раённага культурна-інфармацыйнага цэнтра паведамяюць, што чытачы **Азёрскай** сельскай бібліятэкі бралі ўдзел у акцыі “Падарыце кнігу бібліятэцы”. Фонд папоўніўся пазыяй, любоўнымі раманамі, дэтэктывамі, сучаснай прозай.

12 лютага **Гальшанскі** замак у **Ашмянскім** раёне наведваў дзеці з **Астраўца**. Ім была прапанаваная анімацыйная праграма “Распавед Соф’і”.

“*18 лютага сектар на рабоце з дзецьмі Бабурыскага палаца мастацтваў ладзіла пазнаваўчую*

Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ

АНЛАЙН І ўЖЫВУЮ

І як паказалі размовы з кіраўнікамі, многія музычныя каледжы Беларусі, нягледзячы на неспрыяльнае эпідэміялагічнае становішча, звязанае з распаўсюджаннем Covid-19, усё так жа паспяхова працягваюць як навучанне дзяцей і падлеткаў па розных кірунках музычнага мастацтва, так і не спыняючы працы з замежжам, удзельнічаючы ў шматлікіх дыстанцыйных конкурсах і акцыях.

Скажам, у Маладзечанскім дзяржаўным музычным каледжы імя М. К. Агінскага, па словах дырэктара ўстановы Дзмітрыя Раўбы, цяпер заклапочаны правядзеннем некаторых традыцыйных конкурсаў, якія маюць албійца тут самым бліжэйшым часам. Так, 25-27 сакавіка павінен прайсці VI Адкрыты конкурс маладых выканаўцаў на аркестравых інструментах імя М.К.Агінскага (група струнна-смычковых інструментаў). Праўда, па словах дырэктара, адміністрацыя будзе сачыць за развіццём эпідэміялагічнай сітуацыі ў краіне. Таму магчымы перанос названага конкурсу і на іншы час.

Між тым, паўсядзённае жыццё каледжа ідзе сваёй няспешнай і традыцыйнай хадой. Так, нядаўна выкладчыкі ўстановы прынялі ўдзел у Рэгіянальным конкурсе медальных прац у сферы культуры і мастацтва, арганізаваным Магілёўскім каледжам мастацтваў, і былі абвешчаны журы пераможцаў у розных намінацыях. А 11 студзеня ў Маладзечанскім музычным каледжы адбылося ўрачыстае адкрыццё мастацкай галерэі цыклавай камісіі “Дэкартаўна-прыкладное мастацтва”. У трох залах галерэі дэманстраваліся лепшыя дыпломныя работы рознай тэматыкі выпускнікоў аддзялення ДПМ, а таксама частка вучэбных работ. У першай зале можна было ўбачыць вырабы з саломкі і эксперыментальныя тэкстыль, у другой — саломпаляцце і разьбу па дрэве. Трэцяя зала была прысвечана памяці народнага майстра Беларусі Віктары Чырвонавай, дзякуючы якой у Беларусі сёння шырока вядома маладзечанская школа выцінанкі.

Прымаюць удзел вучні каледжа і ў разнастайных замежных музычных конкурсах, якія ладзіцца цяпер дыстанцыйна. Праўда, па словах Дзмітрыя Раўбы, у сувязі з гэтым узнікаюць і пэўныя пытанні.

— Прычым гэта не столькі пытанні арганізацыі і правядзення конкурсаў, а тое, што на іх у вучняў няма неспарэднага кантакту з гледачамі, няма таго перажывання выступлення ўжывую, якое было раней, — кажа Дзмітрый Раўба. — Так, можна запісаць выступленне з дзясятай спробы і даслаць на конкурс леп-

# Плюсы і мінусы спрэчнай дыстанцыйнай, або Спецыфіка конкурснага марафону музычных каледжаў

**“К” даўно не пісала пра дзейнасць музычных каледжаў Беларусі. Між тым, менавіта ў падобных навучальных установах узрастаюць многія маладыя таленты, якія з цягам часу робяцца гонарам нашай краіны і яскрава ды ўдала пазіцыянуюць беларускую музычную школу за мяжой. Дык чым цяпер жывуць музычныя каледжы Беларусі? Як бацаць свае перспектывы? Ці спыніўся ўдзел навучэнцаў у замежных музычных конкурсах у сувязі з закрыццём межаў? На ўсе гэтыя і многія іншыя пытанні паспрабавала адказаць “К”, патэлефанаваўшы ў шэраг названых устаноў адукацыі сферы культуры.**

на само святкаванне, якое, натуральна, павінна прайсці з вялікім размахам.

## МУЗЫКАНТ — СЦЭНІЧНАЯ ПРАФЕСІЯ?

Дырэктар Наваполацкага дзяржаўнага музычнага каледжа Наталія Молісава ў размове са мной таксама пагадзілася, што ўдзел у дыстанцыйных конкурсах значна адрозніваецца ад удзелу ў традыцыйных імпрэзах.

— Так, на такі конкурс можна даслаць і дзясяты ці лепшы варыянт, але музыкант — гэта сцэнічная прафесія, ён павінен быць на сцэне, — кажа кіраўнік установы. — Таму жывыя выступленні таксама вельмі важныя. І хоць летась мы паўдзельнічалі ў 98 конкурсах, большасць з якіх прайшла ў дыстанцыйным фарма-

меркаванні. Так, дырэктар Мазырскага дзяржаўнага музычнага каледжа Алена Бакланова-Назарчук лічыць, што дыстанцыйная форма ўдзелу ў конкурсах дае навучэнцам новыя магчымасці.

— На мой погляд, што б ні адбывалася, усё гэта пашырае нашы перспектывы, — кажа кіраўнік каледжа. — Таму і на гэтых дыстанцыйных конкурсах многія людзі выглядаюць лепей, бо яны адточваюць сваё майстэрства. Так што ўсёды можна знайсці плюсы.

Дарэчы, ёсць і пэўнае пацвярджэнне слоў дырэктара. Так, не так даўно менавіта на такім конкурсе — III Міжнародным фестывалі-конкурсе “Навагодні марафон талентаў”, які ладзіўся ва Удмурцкай Рэспубліцы, у Расіі, — выкладчык каледжа Вольга Пешка заваявала Гран-пры названага конкурсу! А яшчэ, акрамя ўдзелу ў дыстанцыйных конкурсах, выкладчыкі і навучэнцы былі удзельнічальнікамі ў нядаўнім “Снежаньскім вечары аркестравай музыкі”, што ладзілася Мазырскім музычным каледжам.

Летась у маі, па словах Алены Баклановай-Назарчук, у Мазырскім музычным каледжы адбыўся канцэрт памяці, прысвечаны Міхалу Дрынеўскаму. Ганаровым госцем установы быў у гэтыя дні Нацыянальны акадэмічны народны хор Рэспублікі Беларусь імя Г. І. Цітовіча, хор, якім, як вядома, 45 гадоў кіраваў менавіта Міхал Паўлавіч Дрынеўскі...



Падчас адкрыцця выставы і экскурсіі па залах галерэі Маладзечанскага музычнага каледжа.

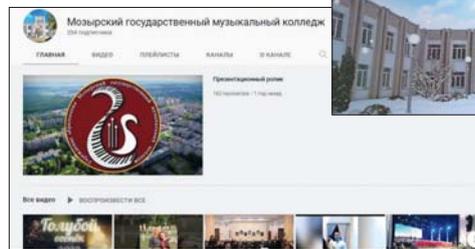
шы варыянт, але, пагадзіцеся, гэта крыху не тое. Бо калі ты выступаеш перад гледачамі і ў цябе на добрае выступленне ёсць толькі адна спроба — гэта зусім іншая справа.

## КОНКУРС ЗА КОНКУРСАМ

Дарэчы, з агучанай пазіцыяй згодны многія кіраўнікі музычных каледжаў Беларусі.

— Так, у мяне таксама ўзнікаюць пытанні наконце ўдзелу нашых навучэнцаў у дыстанцыйных конкурсах, — кажа дырэктар Лідскага дзяржаўнага музычнага каледжа Алена Серакова. — І самае галоўнае пытанне — наколькі высокая якасць выканання музычных нумароў у тых, хто прымае ўдзел у конкурсах?

Разам з тым, удзел як у падобных, так і ў традыцыйных конкурсах стаў у Лідскім музычным каледжы ўжо звычайнай. І не толькі ўдзел, а і перамогі. Напрыклад, зусім нядаўна шэрагам узнагарод былі ўгаранаваны навучэнцы каледжа ў II Адкрытым Рэспубліканскім конкурсе дзіцячага вакальна-харавога мастацтва “Крышталны голас”, што ладзіўся ў Магілёве, а камерны жаночы хор установы заваяваў Дыплом лаўрэата I ступені ў III Рэспубліканскім конкурсе мастацтваў “Вясёлка талентаў” (Івацэвічы). Таксама шэраг



YouTube-канал Мазырскага музычнага каледжа.

узнагарод былі прывезены і з I Міжнароднага дыстанцыйнага конкурсу педагагічнага майстэрства Competenza (“Кампетэнцыя”), што прайшоў у Гродне.

Як кажа Алена Серакова, у каледжы вельмі добры педагагічны калектыў, які рэгулярна папаўняецца выдатна падрыхтаванымі выпускнікамі Беларускай дзяржаўнай акадэміі музыкі. Дарэчы, адно з пацвярджэнняў гэтых слоў — нядаўнае ўручэнне Прэміі абласнога конкурсу імя А. І. Дубко “Творчыя дасягненні ў сферы культуры і мастацтва” ў намінацыі “Выкладчык года” педагогу Алене Сечка.

Вяртаючыся да тэмы дыстанцыйных конкурсаў, не магу не адзначыць, што празмяшчэнне жывых стасункаў як з гледачамі, так і з прафесіяналамі-музыкантамі згадваў у размове са мной і дырэктар Пінскага дзяржаўнага каледжа мастацтваў Анатоль Ліпка.

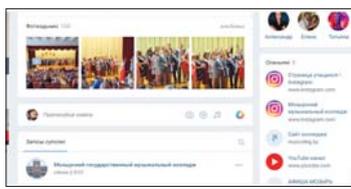
— На дыстанцыйных конкурсах не адчуваецца жывога спаборніцтва, а ўдзельнікі не

адчуваюць хвалявання ад выступлення перад гледачамі і журы, — кажа Анатоль Ліпка. — Разам з тым, падобныя конкурсы таксама даюць магчымасць удасканаліваць свой нумар, падрыхтаваць яго больш якасна, так што пэўна карысць ад падобных конкурсаў усё ж ёсць.

Што ж, словам прафесіянала не верыць не выпадае. Балазе на базе Пінскага каледжа мастацтваў традыцыйна ладзіцца абласны конкурс выканаўцаў на музычных інструментах імя І. Жыновіча і “Пінская вясна”, конкурс выўлежанага мастацтва “Арт-палітра”, рэгіянальны конкурс народнай творчасці “Таленты Палесся”, “Палескія музыкі” і многія іншыя. Так што Анатоль Ліпка цалкам прафесійна можа ацаніць узровень многіх выканаўцаў.

Дарэчы, цяпер у Пінску рыхтуюцца да 30-годдзя Залужанага аматарскага калектыўнага народнага ансамбля танца “Пінская шляхта”. Сакрэты падрыхтоўкі да свята Анатоль Ліпка не раскрывае, але паабяцаў запрасіць “К”

## Галоўная старонка сайта Мазырскага музычнага каледжа.



Старонка ў адной з сацыяльных сетак Мазырскага музычнага каледжа.

це, пра выступленні на сцэне таксама не забываем.

Па словах Наталі Молісавай, удзел у дыстанцыйных конкурсах прынёс і яшчэ адну карысць — значна пашырылася геаграфія гэтых спаборніцтваў. Напрыклад, некаторыя навучэнцы змаглі паўдзельнічаць у міжнародных конкурсах у Чэхіі, Бельгіі, Швецыі.

— Сапраўды, падобныя конкурсы пашырылі нашы кантакты, павялічылі колькасць краін, з якімі мы супрацоўнічаем, — кажа самамуоўна, — але узровень анлайн-конкурсаў, конкурсаў, што ладзіцца ў дыстанцыйным фармаце, думаецца, заніжаны, не заўсёды там можна ўбачыць і паслухаць выступленні на высокім музычным узроўні.

Ёсць, праўда, і адрозныя

Як бачна, неспрыяльнае эпідэміялагічнае становішча не паўплывала ні на навучальны працэс у музычных каледжах Беларусі, ні на ўдзел іх навучэнцаў і педагогаў ў шматлікіх міжнародных, рэспубліканскіх ці рэгіянальных конкурсах. Дыстанцыйны фармат конкурсаў, хоць і выклікае пэўныя спрэчкі, безумоўна, з’яўляецца на сёння як пэўным выйсцем з наўняўнай сітуацыі з закрыццём межаў, так і добрай магчымасцю пашырыць кантакты ды завязаць новыя сувязі з усім музычным светам. І, мабыць, гэты вялікі музычны і сяброўскі плюс з лёгкасцю перажываць усе магчымыя і, выступленні на высокім музычным узроўні. Ёсць, праўда, і адрозныя

# План правядзення асобных цэнтралізаваных культурных мерапрыемстваў Міністэрства культуры ў 2022 годзе



№ пп	Назва мерапрыемства	Дата і месца правядзення
1	Рэспубліканская акцыя «Культурная сталіца года» 2022 года (г. Орша, Віцебская вобласць)	люты – снежань, г. Орша
2	Музыкальны праект «Мінскі джаз – 2022»	люты, г. Мінск
3	Міжнародны маладзёжны тэатральны форум «М.@т.кантакт»	сакавік, г. Магілёў
4	Рэспубліканскі фестываль імя Г.І. Жыхарава	сакавік, г. Мінск
5	Рэспубліканскі конкурс юных вакалістаў «Спяваюць хлопчыкі»	сакавік, г. Мінск
6	Міжнародны фестываль старажытнай і сучаснай камернай музыкі	сакавік – красавік, г. Віцебск
7	Міжнародны дзіцяча-юначы конкурс выяўленчага мастацтва «КрасаWEEK 2022»	сакавік – чэрвень, г. Мінск
8	Рэспубліканскі конкурс «Трыенале маладых мастакоў»	сакавік – кастрычнік, г. Мінск
9	Культурна-асветніцкая акцыя «Майстры беларускай культуры» і праект «Бібліяноч-2022»	красавік, г. Мінск
10	Форум маладых кампазітараў Беларусі і краін СНД імя М.К. Агінскага	красавік, г. Маладзечна
11	Рэспубліканскі конкурс маладых эстрадных выканаўцаў і маладзёжнай музыкі «Белазаўскі акорд»	красавік, г. Жодзіна
12	Міжнародны фестываль «Мінская вясна»	красавік, г. Мінск
13	Рэспубліканскі фестываль нацыянальнай драматургіі імя В.І. Дуніна-Марцінкевіча	красавік, г. Бабруйск
14	Міжнародны фестываль-конкурс аматарскага цыркавога мастацтва	красавік – май, г. Гомель
15	І Рэспубліканскі конкурс харэаграфічнага мастацтва «Дэнс кангрэс»	красавік – май, г. Мінск
16	Рэспубліканскі фестываль народнай творчасці ветэранскіх калектываў «Не старэюць душой ветэраны»	май, г. Мінск
17	Рэспубліканскі фестываль-конкурс дзіцячага мастацтва «ЛьВенок» (Лідскі вянок)	май, г. Ліда Гродзенскай вобласці
18	Рэспубліканскі фестываль сямейнай творчасці «Жывіце ў радасці»	май, г. Слонім Гродзенскай вобласці
19	Міжнародны фестываль духовай музыкі «Беларускія фанфары»	май, г. Баранавічы Брэсцкай вобласці
20	Рэспубліканскі фестываль-кірмаш народных мастацкіх рамёстваў «Вясновы букет»	май, г. Мінск
21	Міжнародны фестываль дзіцячай творчасці «Залатая пчолка»	май, г. Клімавічы Магілёўскай вобласці
22	Свята мастацтваў «Музы Нясвіжа»	май – лістапад, г. Нясвіж
23	Культурны праект «Балетнае лета ў Вялікім»	чэрвень, г. Мінск
24	Культурны праект «Вечары балета ў Мірскім замку»	чэрвень, г.п. Мір
25	Фестываль опернага і балетнага мастацтва «Вечары Вялікага тэатра ў замку Радзівілаў»	чэрвень, г. Нясвіж
26	Рэспубліканскі фестываль нацыянальных культур	чэрвень, г. Гродна
27	Міжнароднае свята традыцыйнай культуры «Браслаўскія зарніцы»	чэрвень, г. Браслаў Віцебскай вобласці
28	Міжнародны фестываль народнай музыкі «Звіняць цымбалы і гармонік»	чэрвень, г. Паставы Віцебскай вобласці
29	Міжнародны фестываль песні і музыкі «Дняпроўскія галасы ў Дуброўне»	чэрвень, г. Дуброўна Віцебскай вобласці
30	Нацыянальны фестываль беларускай песні і паэзіі і Нацыянальны конкурс маладых выканаўцаў беларускай эстраднай песні «Маладзечна – 2022»	чэрвень, г. Маладзечна
31	Міжнародны фестываль народнай творчасці «Вянок дружбы» (г. Бабруйск, Магілёўская вобласць)	чэрвень, г. Бабруйск Магілёўскай вобласці
32	Рэспубліканскі фестываль мастацкай творчасці людзей з інваліднасцю па зроку «Азярцо» (Мінскі раён, Мінская вобласць)	чэрвень, Мінскі р-н, устаноў «Беларускі дзяржаўны музей народнай архітэктуры і побыту»
33	Свята «Купалле» («Александрыя збірае сяброў»)	ліпень, Шклоўскі р-н
34	Мерапрыемствы Міжнароднага фестывалю мастацтваў «Славянскі базар у Віцебску»	ліпень, г. Віцебск
35	Міжнароднае свята «Вішнёвы фестываль»	ліпень, г. Глыбокае Віцебскай вобласці
36	Фестываль «У Шэметава ў Шастаковічаў»	ліпень, Мядзельскі раён
37	Міжнародны фестываль творчасці людзей з інваліднасцю «Віцебск – 2021»	ліпень, г. Віцебск
38	Рэспубліканскі фестываль дружбы і мастацтва «Дзве ракі»	жнівень, г. Докшыцы Віцебскай вобласці
39	І этап фестывалю Саюзнай дзяржавы «Творчасць юных» у г. Анапа (Расійская Федэрацыя)	май-ліпень, рэгіён РБ, г. Мінск
40	Міжнародны фестываль этнакультурных традыцый «Кліч Палесся» (в. Лясковічы, Петрыкаўскі раён, Гомельская вобласць)	жнівень, в. Лясковічы Петрыкаўскага раёна Гомельскай вобласці
41	Каравай-фэст «Бацькава булка»	жнівень, г. Свіслач Гродзенскай вобласці
42	Міжнародны фестываль харэаграфічнага мастацтва «Сожскі карагод»	верасень, г. Гомель
43	Фестываль творчасці людзей з інваліднасцю Саюзнай дзяржавы «Разам мы зможам больш»	верасень, г. Магілёў
44	Дзень беларускай пісьменнасці	верасень, г. Добруш
45	Міжнародны фестываль лячэчнага мастацтва «Лялькі над Нёманам»	верасень, г. Гродна
46	Міжнародны пленэр народнага дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва (г.п. Копысь, Аршанскі раён, Віцебская вобласць)	верасень, г.п. Копысь Аршанскага раёна, Віцебскай вобласці
47	Міжнародны тэатральны фестываль «Белая вежа»	верасень, г. Брэст
48	Міжнародны фестываль анімацыйных фільмаў «Анімаеўка»	кастрычнік, г. Магілёў
49	Міжнародны форум «Традыцыйная культура як стратэгічны рэсурс устойлівага развіцця грамадства»	кастрычнік, г. Магілёў
50	Міжнародны фестываль Юрыя Башмета	кастрычнік, г. Мінск
51	Рэспубліканскі фестываль-конкурс патрыятычнай песні «Сэрцам датычныя» (г. Орша, Віцебская вобласць)	кастрычнік, г. Орша Віцебскай вобласці
52	Рэспубліканскі конкурс юных выканаўцаў эстраднай песні «Халі-Хало»	лістапад, г. Наваполацк Віцебскай вобласці
53	Міжнародны конкурс харавых дырыжораў імя В.У. Роўды	лістапад, г. Мінск
54	Мінскі Міжнародны кінафестываль «Лістапад»	лістапад, г. Мінск
55	Міжнародны арфавы фестываль	лістапад, г. Мінск
56	Міжнародны фестываль «Беларуская музычная восень»	лістапад, г. Мінск
57	Міжнародны фестываль сучаснай харэаграфіі	лістапад, г. Віцебск
58	Рэспубліканскі фестываль мастацкай творчасці людзей з інваліднасцю «Свет у нашых руках» (г. Мінск)	снежань, г. Мінск
59	Рэспубліканскі адкрыты конкурс аматарскіх фільмаў імя Юрыя Тарыча «Я здымаю кіно»	снежань, г. Полацк
60	Мінскі Міжнародны Калядны оперны форум	снежань, г. Мінск
61	Мерапрыемствы, прымеркаваныя да юбілеяў беларускіх пісьменнікаў, мастакоў, культурных дзеячаў і знакавых дат (згодна з асобным планам): Экспазіцыя «Лічы на сэрцы» (да 100-годдзя Героя Беларусі, Народнага мастака СССР М.А. Савіцкага); Рэспубліканскае свята паэзіі, песні і народных рамёстваў «З адною думкаю аб шчасці Беларусі» да 140-годдзя з дня нараджэння Янкі Купалы; Святочныя мерапрыемствы, прымеркаваныя да Дня бібліятэк і 100-годдзя Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі; Урачыстыя мерапрыемствы, прысвечаныя 140-годдзю з дня нараджэння Якуба Коласа.	Цягам года



Зводны хор Браслаўскіх зарніц



На адкрыцці фесту ў Паставах.



Свята "Меч Браныслава".



Ансамбль "Паазер'е" — пастаянны ўдзельнік фестывалю "Звіняць цымбалы і гармонік".



Падчас фестывалю "Дняпроўскія галасы" ў Дуброўне.

## “Дабравесце”: бібліятэка ў “лічбе”



Сёння ўсё больш дадаткаў для смартфонаў атрымліваюць беларускую версію. Аднак ёсць і тыя, што з самага пачатку арыентаваныя на беларускамоўнага карыстальніка. Сярод іх і лічбавая бібліятэка “Дабравесце”.

Духовная літаратура на беларускай мове з кожным годам становіцца ўсё больш запатрабаванай у прадстаўнікоў розных канфесій. У тым ліку і праваслаўных беларусаў. Пра гэта сведчаць факты. Адно ўжо тое, што богаслужэнні на беларускай мове ў праваслаўных храмах не так і рэдка можна сустрэць як у Мінску, так і ў рэгіёнах.

За некалькі апошніх дзесяцігоддзяў была распрацавана адпаведная тэрміналогія, ажыццёўлены пераклады з грэчаскай, царкоўнаславянскай моў. Выйшлі з друку і разнастайныя кнігі па-беларуску: ад акафістаў, спеўнікаў, жыцыйнай літаратуры да Новага Запавету. Наслеў час сабраць назапашанае ў зручнай сучаснай верніку форме — у выглядзе электроннай бібліятэкі.

Да дня роднай мовы зроблена абнаўленне сайта “Дабравесце” (<https://www.dabravesce.by>) і мабільнага дадатку, даступнага на смартфонах з платформай android (<https://play.google.com/store/apps/details?id=by.dabravesce>). Цяпер там лёгка можна знайсці Новае Запавет у перакладзе на беларускую Біблейскай камісіі Беларускай Праваслаўнай Царквы, тэксты літургіі, малітоўнік, акафісты беларускім святым, іншую богаслужбовую літаратуру і нават спеўнік з пазалітургічным зместам. Яшчэ адна адметнасць праекта: многія тэксты і нават спевы маюць аўдыяверсію.

У планах стваральнікаў праекта, сярод якіх праграмысты, перакладчыкі, гісторыкі, прадстаўнікі царкоўных арганізацый, папайніць калекцыю тэкстаў, насычаць яе жыццямі беларускіх і агульнашанаваных святых, а таксама інтэрактыўнымі элементамі.

Канстанцін АНТАНОВІЧ

## ПАЛАЖЭННЕ \* аб творчым конкурсе праектаў зборнікаў рэпертуарных нотных выданняў для аматарскіх калектываў мастацкай творчасці

### I. АГУЛЬНЫЯ ПАЛАЖЭННІ

Творчы конкурс аўтараў і складальнікаў зборнікаў нотных выданняў праводзіцца Рэспубліканскім цэнтрам нацыянальных культур (далей — Цэнтр) з мэтай пашырэння рэпертуарнага зместу прафесійных (аматарскіх) калектываў мастацкай творчасці, развіцця беларускай песеннай і музычнай творчасці.

### II. ЗМЕСТ І ПАРАДАК ПРАВЯДЗЕННЯ КОНКУРСУ

2.1. Да ўдзелу ў конкурсе запрашаюцца як аўтары музычных твораў, так і складальнікі зборнікаў песень, танцаў з нотным матэрыялам, якія прызначаюцца для аматарскіх калектываў мастацкай творчасці. У праектах нотных выданняў могуць выкарыстоўвацца творы іншых аўтараў пры ўмове выканання палажэнняў закона “Аб аўтарскім праве і сумежных правах”.

2.2. Матэрыялы на конкурс дасылаюцца да 1 красавіка 2022 г. на адрас Цэнтра: 220029 г. Мінск, вул. Чычэрыйна, 19. Рэспубліканскі цэнтр нацыянальных культур; [rsnk-1994@mail.ru](mailto:rsnk-1994@mail.ru). Даведкі па тэл. +37517 3654695; +375296056024 (Вайцяхоўская Раіса Іосіфаўна).

2.3. У заяўцы ўказваецца прозвішча, імя, імя па бацьку ўдзельніка(аў) конкурсу, месца працы (вучобы), паштовы адрас, кантактны тэлефон, e-mail. Дадаюцца матэрыялы зборніка (не менш за 20 старонак).

2.4. Матэрыялы прымаюцца ў электроннай і друкаванай формах.

2.5. Патрабаванні да нотных матэрыялаў аўтараў музычных твораў.

У конкурсе прымаюць удзел нотныя матэрыялы, якія раней не публікаваліся. Творы павінны быць у выглядзе клавіра або партытуры, выразна і дакладна напісаныя

чорнай пастай на нотнай паперы ці набраныя ў нотным рэдактары на камп’ютары і надрукаваныя на прынтары ў 2-х экзэмплярах.

На тытульным лісце клавіра (партытуры) пазначаюцца поўная і дакладная назва твора прапісным шрыфтам, прозвішча і ініцыялы яго кампазітара ці аранжыроўшчыка (курсівам справа). Калі прадстаўляюцца вакальныя або харавыя творы, то акрамя аўтара музыкі ўказваецца і аўтар літаратурнага тэксту (курсівам злева).

Да ўдзелу ў конкурсе дапускаюцца творы інструментальныя, вакальна-інструментальныя, вакальныя, якія можна выконваць а сарпелла ці з інструментальным суправаджэннем. Калі твор павінен выконвацца пад акампанемент, то суправаджэнне абавязкова прапісваецца кампазітарам у партытуры. У нотах аўтарам таксама павінны быць выстаўлены меркаваны тэмп (пажадана па-італьянску) ці канкрэтны метраном. Таксама калі ўказанні тэмпу можа быць дадзена эмацыйная характарыстыка выканання твора (пажадана таксама па-італьянску). Акрамя таго, на працягу ўсёй партытуры ці клавіра кампазітарам прадстаўляюцца ўсе магчымыя рытмічныя, артыкуляцыйныя, дынамічныя і тэмпавыя асаблівасці опуса, вывераны (калі яны ёсць) усе лічбавыя абазначэнні лічбоўкі ў адпаведнасці з гарманічным планам партытуры. Ступень складанасці твораў павінна адпавядаць сучасным магчымасцям аматарскіх калектываў мастацкай творчасці.

Нотныя матэрыялы, якія не адпавядаюць вышэйпералічаным патрабаванням, выкананыя неразборліва ці з грубымі памылкамі і парушэннямі правіл запісу музыкі, разглядацца журы не будуць.

Нотныя матэрыялы, прадстаўленыя на конкурс, удзельнікам не вяртаюцца.

### III. ЖУРЫ І ПАДВЯДЗЕННЕ ВЫНІКАЎ КОНКУРСУ

3.1. У журы конкурсу, якое зацвярджае дырэктар Цэнтра, уваходзяць прадстаўнікі Саюза кампазітараў Беларусі, спецыялісты ўстановаў культуры.

3.2. Журы паводле крытэрыяў якасці і мэтазгоднасці вызначае пераможцаў, работы якіх будуць надрукаваны ў агульным ці асобным зборніку на працягу года, аўтары выданняў атрымаюць ганарар згодна з заключанай дамовай. Выдадзеныя зборнікі будуць перададзены для выкарыстання беларускім аматарскім калектывам мастацкай творчасці ў Беларусі і ў краіны замежжа.

3.3. Вынікі конкурсу афармляюцца пратаколам журы.

3.4. Склад журы конкурсу:

старшыня — Атрашкевіч Алена Віктараўна, старшыня праўлення Саюза кампазітараў Беларусі, выкладчык Мінскага дзяржаўнага каледжа мастацтваў;

сакратар — Вайцяхоўская Раіса Іосіфаўна, намеснік начальніка аддзела народнай творчасці Цэнтра;

Захлеўны Леанід Канстанцінавіч, кампазітар, народны артыст Беларусі, мастацкі кіраўнік Заслужанага калектыва Рэспублікі Беларусь ансамбля народнай музыкі “Бяседа” Белгэлардыёмкапані;

Валодчанка Аляксандр Юр’евіч, старшы выкладчык кафедры народна-песеннай творчасці і фальклору Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта культуры і мастацтваў, кіраўнік ансамбля ўкраінскай песні і абраду “Ватра” Цэнтра;

Галабурда Іван Іванавіч, кансультант упраўлення ўстановаў культуры і народнай творчасці Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь.



Заканчэнне. Пачатак у № 6

...6 жніўня 1987 года ў былой сталойцы інтэрната кансерваторыі — цяпер гэта база і рэпетыцыйная зала новага калектыву — адбылася першая “ўзорная” рэпетыцыя “АБ” — аркестра Беларусі, які ў тым годзе ствараў Міхаіл Фінберг. Па яго асаблівых запрашэннях прыйшлі кампазітары Ігар Лучанок, Эдзік Ханок, Дзіма Смольскі, паэт Іосіф Скурко, а Жэня Глебаў і я прыйшлі з жонкамі... Я запомніў тых, хто сядзеў побач, уздоўж сцяны, між раялем і ўваходнай лесвічкы. На версе яе, на пляцовачцы, стаялі яшчэ наведвальнікі, сярод іх Саша з Ядзі — ці то крыху спазніліся, ці не мелі рашучасці сысці да нас.

Фінберг відавочна хваляваўся “высокай прысутнасцю” і папрасіў мяне прадставіць маладому аркестру “славуцасцеі”: “**Ты ж усіх добра ведаеш**”. Я гэта зрабіў пад апладысменты музыкантаў. Назваў і Ціхановіча з Паплаўскай.

Пасля праграмы хвілін на сорака, папіўшы з самавара гарбаты з сушкамі, мы шчыра віталі аркестр і збіраліся разыходзіцца. Мяне на выхадзе перахапіў Саша і падзякаваў, што ў адным шэрагу са знакамітамі назваў я і яго з Ядзі.

Аказваецца, даведаўшыся пра тое, што дуэт развітаўся з “Верасамі”, Фінберг ужо “прыгрэў” славутою пару артыстаў: даў ім магчымасць удзельнічаць у канцэртах “АБ”. Ядзя згадвае, што яны з Сашам падпалівалі ў вакальнай групе. Але на канцэрт глядачы з кветкамі палыходзілі не да вакалістаў аркестра, а да іх: “Малінаўка”, “Я ў бабулі жыву”, “Завіруха” з іх галасамі папаліліся людзям, зрабілі дуэт знакамітым.

І вось традыцыйны конкурс Цэнтральнага тэлебачання СССР “Песня года — 1988”. Дуэт вырасшы прыняць у ім удзел. Але з чым?

Ізноў — Ханок.



Эдзік Ханок расказваў мне, што па начах “скрэб” эфір, вандраваў па кароткіх радыёхвалях, лавіў, слухаў, аналізаваў, высвятляў, дакладней, творча вылічваў: чым сёння жыве песенны жанр планеты, якія рытмы папулярныя, якія галасы? Вось чаму кожная яго песня, як гаворыцца, “у лузу”: модная, адразу запамінальная мелодыя, эталонны выкананьца, тэкст, што “чапляе” слых.

Для Ціхановіча — Паплаўскай прызначыў ён песню “Шчаслівы выпадак” (верс Л. Рубальскай). Вынік: перамога ў конкурсе!

Але гэта быў не “выпадак”, не выпадковасць, а вынік шматпа-

# Пяць год, як змоўк галасок "Малінаўкі"



довага вопыту ў мастацтве, прароднага даравання і сцэнічнага абаяння абайх канкурсантаў. І, канешне, творы, Эдуарда Сямёнавіча, як заўсёды — “у лузу”.

На хвалі поспеху артысты стварылі Тэатр песні, сабралі партнёраў у канцэртны гурт “Шчаслівы выпадак”, выступалі ў іх атачэнні. Аднак назаўсёды ў праграме дуэта засталіся песні, што зрабілі іх папулярнымі ў час працы ў “Верасак”.



Перасякаліся час ад часу нашы багемныя сшежкі, я бываў на іх выступленнях.

У 1996-м у Тэатры музыкеддзі я ставіў шоу, прысвечанае 20-годдзю эстрадна-харэаграфічнага гурта “Чараўніцы”, з удзелам дзяўчат усіх узростаў складоў. Віншавалі і прэзентавалі ім свае песні калегі па эстрадным цоку Віктар Вуячыч, Алег Цівуноў, аркестр “Няміга”, вакальны дуэт Аляксандр Ціхановіч — Ядвіга Паплаўская.

Восенню 1999-га выступалі ў Магілёве на адной канцэртнай пляцоўцы ў рамках чарговага “Залатога шлягера”: я і аркестр “Няміга” з пастаноўкай “Разам з песняй Леаніда Уцёсава”. А Васіль Раінчык пасля некалькіх гадоў “разлукі” сабраў былы “зорны” склад “Верасоў”. Ядзя з Сашам

выконвалі свае звычайныя шлягеры. А заканчваў гурт трыумфальнае выступленне нашай з Раінчыкам песняй “Колеры планеты”.

Час для пасталельных “верасоўцаў” бы спыніўся... не, нават адкруціўся назад!



Час нібы абякаў дуэт, не змяняў артыстаў: усё такія ж на сцэне энергійныя, абаяльныя, бліскучыя, падцягнутыя, з першага ж з’яўлення, з першай жа песні бралі залу!

Увечары 29 верасня 2015-га апладзіраваў ім у ДOME літаратараў на 60-годдзі Генадзія Давыдзкі. Запрошаны на юбілей дуэт спяваў усё жаданае слухачам: “Малінаў-

У 2014-м у якасці паломніка наведваў Афон.

Канешне, верадапамагала яму, хвораму, з усмешкай выходзіць на сцэну. Заробкі з канцэртаў — па сведчанні Ядзі — ішлі на лекі і аплату за лячэнне.

У 2016-м стан пагоршыўся. Я бачыў у відэазапісе канцэрт таго года. На сцэне — на ўсялякі выпадак — стаяла крэсла. Да гонару стойкага артыста, ён усяго раз, бышчам незнарок, крыху абапёрся на яго.

Апошні канцэрт Сашы Ціхановіча адбыўся 13 студзеня 2017 года. Апошнія кветкі. Апошнія апладысменты. Да новых сустрэч, дарагія глядачы!.. Але ж не: новых сустрэч ужо не будзе.

Наступным днём Аляксандр

хаванне сыходзяцца, з’язджаюцца, злітаюцца з далёкіх гарадоў і нават краін: як жа — памёр дарагі чалавек!

30 студзеня ў Вялікай зале філармоніі на сцэне міма труны Ціхановіча прайшла ўся багата Мінска, Беларусі: артысты, музыканты, мастакі, якія не бачылі адно аднаго дзесяцігоддзямі. Я сядзеў у зале побач з прыступачкамі левага сходу са сцэны. Пакланіўшыся нябожчыку, усе ішлі міма мяне, віталіся. Я ўзімаўся, паіскаў рукі — мо разоў што.

А людзі з вуліцы ішлі, ішлі бягоньшым патокам, ускладалі кветкі — сціплым два ці чатыры гваздзікі, набываў у падземным пераходзе на выхадзе да філармоніі. Вось яно, шчырае душэўнае ўсенароднае шанаванне любімага артыста!

Развітанне працягнулі яшчэ амаль на гадзіну, а паток жадаючых развітацца не заканчваўся...



Сюрпрыз чакаў пры вынасе труны: уся прамерзлая плошча перад філармоніяй запруджана народамі — тымі, хто не паспеў, не злолеў трапіць на развітанне ў залу. Кветкі кідалі праз галовы, пад ногі тым, хто выносіў труну.

Я падумаў: Саша адшоў на піку зімы, у завіруху... А лепей бы надарыўся *шчаслівы выпадак*: каб мой даўнінны таварыш Саша Ціхановіч быў бы побач... стаяў бы побач...

І тут аркестр грывнуў... не, не пахавальны марш Шапэна, а “Малінаўку”! Не ведаю, чыя тое была падказка, але яна адпавядала натурны Сашы!

Хавалі яго на Усходніх могілках пад малітвы пеўчых на чале з рэгентам хору Жыровіцкай духоўнай семінары айцом Андрэем (Скробатам), дарэчы, душэўным знаёмцам Уладзіміра Мулявіна.

**P. S. ЗАРОК**

Недзё ў годзе 2014-м ці 2015-м Саша вёз мяне з тэлестудыі на Макаёўка на старое тэлебачанне. Кіраваў легкавіком мітусліва, мяняў патоки, тармазіў, перастроіваўся, безупынна вёў “рэпартаж”, асуджаючы манеру кіравання вадзіцеляў суседніх машын. З круга плошчы Перамогі адразу ж ля вулковай крамы скіраваў улева — талды там забараняльнага знака не было. На хуткасі ля дамкі 1-га з’езда РСДРП на павароце направа ледзь не ўрэзалі ў сустрэчную машыну, якая скіроўвала з Камуністычнай... Віскат тармазоў, імгненны жах...

У малодзіі я аднаго разу сеў на задняе сядло матацыкла. Ліха на хуткасі, паварочваючы, закладваў такія віражы, што было жудасна. Талды даў зарок: больш зладу на матацыкле не ездзіць. Стрымаў.

Пасля той паездкі з Ціхановічам таксама даў зарок: ніколі больш не сяду ў машыну, калі кіроўцам будзе Саша Ціхановіч.

Сапраўды: цяпер ужо — ніколі...

Уладзімір АРЛОЎ,  
кінарэжысёр

## СПЯВАК — ПЕЎЧЫ

Аказваецца, калі яшчэ ўсміхаўся нам у ДOME літаратараў, ён з 2010-га ўжо ведаў пра сваю смяротную невылечную хворобу — не магу дыягназ ні памятаць, ні вымавіць.

Ціхановіч — артыст жа! — па-ранейшаму са сцэны ветліва ўсміхаўся, не перарываў выступленняў, шмат гастраліваў, усяляк хаваючы хворобу ад грамадства.

Але, як большасць з нас спамянае пра Усавышніга толькі ў стане гора, няшчасця, так і Аляксандр у гэтым стане ўвакрасціў у памяці праўчэнні і запаветы набожнай нянькі, якія чуў у дзяцінстве і якія сталі такімі патрэбнымі, неабходнымі цяпер.

Ён, высакакласны вакаліст, стаў пеўчым у хоры, удзельнічаў у службах царквы ў гонар святога дабравернага князя Аляксандра Неўскага, якая стаіць у Мінску на Вайсковых могілках.

Рыгоравіч злёг канчаткова, злолеў дыхаць адно пад кіслароднай маскай.

Праз 15 дзён, 28 студзеня 2017, ён пайшоў з жыцця ў 64 гады.

Адпяваў Сашу у той жа яго царкве той жа год.



Сцэнічнае станаўленне Аляксандра Ціхановіча непарывуна звязана з ВІА “Верасы”, якому ў 2023-м — паўстагоддзя. Шоу павінна працягвацца — і яно працягваецца! Былы Сашаў калектыў, амалоджаючы склад, і сёння пясняхова працуе пад кіраўніцтвам усё таго ж маладжавага Васіля Раінчыка. Сведчыць аб тым бліскучае выступленне гурта на “Славянскім базары — 2021”: прыгожыя маладыя людзі, прыгожа апранутыя, з прыгожымі песнямі — “Верасы”!

А народны артыст Беларусі Аляксандр Ціхановіч перамясціўся ў пантэон славуцых незабыўных беларусаў, стаў знакавай асобай у гісторыі беларускага мастацтва.

**ЗАМЕСТ ШАПЭНА — “МАЛІНАЎКА”!**

Прыходзіць, наведваць, радаваць візітам трэба жывых! Дык не, на гэта не хапае часу. А вось на па-

# “У новы круг дзянькоў іду”

2022 год у нашай краіне адметны знакавымі падзеямі культурнага жыцця, галоўная з якіх — 140-годдзе з дня нараджэння народнага паэта Беларусі Якуба Коласа. З гэтай нагоды “К” пачынае друкаваць цыкл матэрыялаў, прысвечаных творчасці Песняра, невядомым фактам яго біяграфіі, а таксама навінам і цікавым адкрыццям у галіне коласазнаўства, якімі падзяляцца навуковыя супрацоўнікі Дзяржаўнага літаратурна-мемарыяльнага музея Якуба Коласа.

Якуб Колас — адзін з самых вялікіх пісьменнікаў, якіх калісьці нарадзіла беларуская зямля; чалавек, пасланы Богам, каб апещ прыгажосць роднай краіны, спазнаць і раскрыць для нас загалкаваць быццця, навучыць жыць і кожны дзень здзіўляцца дарам Сусвету. Шмат збіраў ён “скарбаў невядомых з людскіх сардэц і душ, з палёў сваіх і пушч”. Творчасць Песняра складае цэлую эпоху ў гісторыі айчынай літаратуры, а мастацкая вартасць яго твораў пашыржаецца на працягу стагоддзя ўсё новымі пакаленнямі чытачоў. Таму юбілей Якуба Коласа — гэта падзея ў жыцці ўсяго народа.

З кожным годам усё большы прамяжак часу аддзяляе нас ад перыяду, калі жыў і ствараў свае генаўныя творы класік, і усё больш прыцягальным становіцца вобраз Якуба Коласа не толькі як найвыдатнейшага майстра слова, але і як чалавека, з яго марамі, хваляваннямі, радасціямі і клопатамі.

Дом Коласа яшчэ пры яго жыцці быў тым месцам, дзе панавала творчая і сяброўская атмасфера. І нават сёння кожны, хто ў яго заходзіць, адчувае сябе вельмі ўтульна ў беражліва захаванай прасторы дома-музея.

У юбілейны год Дзяржаўны літаратурна-мемарыяльны музей Якуба Коласа папярэджваў для прыхільнікаў творчасці Песняра німаля шіка-востак. 24 студзеня 2022 года стартаваў Рэспубліканскі літаратурны конкурс сярод школьнікаў і моладзі “Майму Паэту прысвячаю...”, які і распачаў цыкл святочных мерапрыемстваў. Да ўдзелу ў конкурсе запрашаюцца дзеці, падлеткі і моладзь. Творчая работа ў любой намінацыі (проза, паэзія) павінна быць ці прысвечаным Якубу Коласу, ці ўтрымліваць спасылку на творчасць класіка або факт яго біяграфіі. Лепшыя работы будуць надрукаваны ў зборніку “140 прысвечэнняў Песняру”, а пераможцаў запрасяць на ўрачыстую шчырмаюню ўзнагароджання. Работы прымаюцца музеем да 24 красавіка, а з палажэннем конкурсу можна азнаёміцца на сайце kolasmuseum.by, дзе, дарэчы, будуць размешчаны творы ўсіх удзельнікаў творчага спаборніцтва.

Любы прыхільнік творчасці народнага паэта можа паўдзельнічаць у флэшмове #люблюКоласа. Умовы такія: трэба размясціць на сваёй старонцы ў сацыяльнай сетцы доказ любові да Коласа (вершы, цікавыя

распаведы, малюнкi, фотаздымкі з сувереннай прадукцыі музея і г.д.) і пазначыць публікацыю хэштэгам #люблюКоласа. Усе творы будуць размешчаны на старонках сацыяльнай сеткі музея, а аўтару самых незвычайных работ узнагародзяць прызамі. Да таго ж кожны наведвальнік музея на працягу ўсяго года будзе атрымліваць разам з уваходным квітком нумарны суверенны білет. 140-я ўладальнікі білетаў будуць узнагароджаны падарункамі.

У юбілейны год будуць ладзіцца цікавыя часовыя экспазіцыі. У лютым — “Якуб Колас у творчасці мастакоў” (сумесна з Нацыянальным мастацкім музеем Рэспублікі Белар-

усі і не губляць самабытнасці. Нягледзячы на імклівыя суветны прагрэс, тут падтрымлівацца дух часу Асобы. І, напэўна, сімвалічна, што Дом Коласа, размешчаны ў некалькіх дзесятках метраў ад цэнтры сталіцы, знаходзіцца ўбаку ад шуму, закрыты ад мігуні векавымі хваёмі, што выдучу паміж сабою ціхіх размовы і ветліва сустракаюць гасцей...

## КУЛЬТУРНАЯ АСВЕТА ПА-КОЛАСАЎСКУ

Спецыфіка літаратурнага музея заключаецца ў тым, што ён патрабуе дастаткова падрыхтаванага наведвальніка. Таму такая форма работы з аўдыторыяй, як экскурсія, заста-

факты біяграфіі Якуба Коласа”, “Паэма «Новая зямля»: творчая гісторыя твора, вобразы і прататыпы”, “Творчы лёс паэмы Якуба Коласа «Сымон-музыка», “Трылогія «На ростанях»: гісторыя напісання і прататыпы”. Праз прызму асабістых рэчаў і жыццёвых захапленняў можна пазнаёміцца з вядомым творцам падчас занятку пад назвай “Хто такі Якуб Колас”. Лекцыя дае магчымасць уявіць усю шматграннасць асобы пісьменніка, а таксама даведацца пра хобі, звычкі і характар, адкрыўшы для сябе амаль невядомы бок жыцця Канстанціна Мішкевіча. Спрабай выйсці на аўдыторыю малодшага школьнага ўзросту з’яўляецца лекцыяны занятак-віктарына

цягнення наведвальнікаў розных узростаў груп і распрацоўкі новых форм музейнай дзейнасці. Вынікам пошуку новых форм і метадаў камунікацыі з аўдыторыяй сталася правядзенне квэстаў. Для рознаўзроставай аўдыторыі распрацавана гульня “Таямніцы Дома Песняра”. З дапамогай спецыяльна падараных пытанняў удзельнікі квэсту кіруюць галоўным героем Савосем. Занятак “Таямніцы Дома Песняра” не толькі раскрывае ўсе таямніцы дома класіка, але і перадае атмасферу і дух музея. Натхнёныя квэстам, школьнікі ў творчым парыве ствараюць мастацкія работы па творах класіка.

Сярод буйных віртуальных праектаў музея — 3D-мадэль даваеннага Дома Коласа (1927-1941) на Вайсковым завулку. Абапіраючыся на архіўна-бібліяграфічныя звесткі, матэрыялы з фондаў музея і ўспаміны сям’і Мішкевічаў, супрацоўнікам музея Ахрэмам Беларовікам быў адноўлены гарадскі ландшафт, планіровачная структура і архітэктурныя дамінанты. 3D-інсталяцыя дазваляе ўбачыць, акой была сталіца больш за 80 гадоў таму, і адчуць атмасферу даваеннага Мінска.

Важнасць для музея ўяўляе яшчэ і прысвядзібны ўчастак, які дадаткова прыцягвае жадаючых адпачыць у час такіх мерапрыемстваў, як, напрыклад, “Ноч музеяў”, калі ў розных частках тэрыторыі праводзіцца майстар-класы рэнастаўнай тэматыкі. Сядзіба Песняра з’яўляецца не толькі помнікам жыцця і творчасці сьліннага Сына Беларусі, аднак і маленькай паркавай зонай у цэнтры вялікага горада. Часта для адукацыйных праграм і музейных заняткаў выкарыстоўваецца спецыяльна арганізаваная прастора. У музеі Якуба Коласа такой прасторай з’яўляецца невялікая алтанка, дзе ў цёплым перыяд для дзяцей паказваюць ляльчыны прадстаўленні. Гэта ж прастора стварае дадатковую тэрыторыю для майстар-класаў і іншых мерапрыемстваў.

Прагулкі па сядзібе паэта, па маляўнічых месцах яго дзяцінства і малалетства, дзе ўвядзены філіял музея “Мікалаеўшчына”, наведванне выстаў жывапісу, канцэртаў класічнай музыкі і фальклорных калектываў, ляльчыны прадстаўленні, музейна-педагагічныя праектаў фарміруюць светапогляд наведвальнікаў рознага ўзросту, пашыраюць межы іх пазнання.

...Якуб Колас вельмі любіў людзей, быў добрым і спагадлівым чалавекам, заўсёды дапамагаў тым, хто спраўдзіў меў у гэтым патрэбу. Як запавята нам, тым, хто жыве сёння, гучаць словы Класіка: “Я прышоў у жыццё не дзеля сабе самога, я прыйшоў дзеля Вас. Калі Вам будзе добра, калі Вы (я тут разумею ўвесь комплекс жыцця) пойдзеце на праўдзівай дарозе жыцця, калі Вы будзеце мець на ўвазе не толькі сабе, але і народ, які Вас пусціў у жыццё, і калі Вы будзеце жыць народам дзеля народа, тады я скажу: «Няхай жа будзе шчасліва Ваша дарога»”.

**Вольга НАВАЖЫЛОВА,  
Аляксандр КРЫЖЭВІЧ**

**Фота аўтару і з фондаў  
Дзяржаўнага літаратурна-мемарыяльнага музея  
Якуба Коласа.**



У сваім рабочым кабінце. 1952 г.

Дзяржаўным літаратурным музеем Янкі Купалы), у сакавіку — “Тэатральная каласіяна”, у маі — выстаўка фотопартрэтаў Якуба Коласа. Таксама будзе асветлена дабрачынная дзейнасць Песняра і гісторыя ўзнікнення яго псеўданімаў.

“Ад усяго сэрца, ад усяй душы: інскрыпты народнага паэта Беларусі Якуба Коласа на кнігах” — так называецца святочны праект музея, які знаёміць з аўтаграфамі класіка і доўжыцца на працягу года.

У ліпені філіял музея “Мікалаеўшчына” запусціць на “Сяброўскую сустрэчу ў Смольні”, прымеркаваную да юбілеяў Якуба Коласа і Янкі Купалы, а таксама да 110-годдзя першай сустрэчы класікаў беларускай літаратуры.

Восенню можна будзе прыняць удзел у “Дні Коласа”, у Рэспубліканскім свяце паэзіі ў Мінску і на Стаўбішчыне, а таксама ў традыцыйнай Міжнароднай навукова-практычнай канферэнцыі “Каласавіны-2022”, на якую збяруцца знаныя даследчыкі творчасці Якуба Коласа.

Мемарыяльны музей адной асобы — гэта рэдкі і своеасаблівы арганізм. Захаванасць мемарыяльных экспанатаў, традыцый і ўкладу дома — святы абавязак яго захавальнікаў. Музей, несумненна, павінен быць цікавым наведвальніку, прыцягваць яго і вабіць сучаснымі інтэрактыўнымі праектамі. Разам з тым супрацоўнікі імкнучыся да таго, каб храм мастацтва не ўспрымалі як забавляльную ўстанову, бо Дом Коласа павінен адпавядаць свайму

эца вельмі важнай у сценах Дома-музея Якуба Коласа. У юбілейны год тут праводзіцца як аглядавыя экскурсіі, так і тэматычныя, прысвечаныя розным перыядам жыцця творцы, акцэнт у якіх робіцца на малазаметных старонках біяграфіі пісьменніка. Влікую эмацыйную рэакцыю, асабліва ў школьнікаў, выклікае мемарыяльная частка другога паверха музея, дзе можна ўбачыць шмат рэчаў, якія належалі сям’і Мішкевічаў. Асабліва ўражвае працоўны кабінет класіка, які захаваны такім жа, як і пры яго жыцці.

Не скарэц, што музейны прадмет з’яўляецца галоўнай крыніцай, што выклікае моцныя ўражанні наведвальнікаў, таму зразумела, чаму кабінет, насычаны асабістымі рэчамі Коласа, стаў “сэрцам музея”. Цэнтральным месцам у музеі кабінет класіка з’яўляецца і таму, што там Канстанцін Міхайлавіч праводзіў багата часу і дапісваў творы, што сталі класікай беларускай літаратуры: “На ростанях”, “Рыбакова хата”, “Казкі жыцця” і іншыя.

Варта адзначыць, што музейная лекцыя прынамсі для школьнікаў — гэта не проста расповед пра жыццё сьліннага нацыянальнага паэта, а ілюстрацыя творчага шляху і пакручслага лёсу Канстанціна Мішкевіча з дэманстрацыяй фондавых матэрыялаў: копіі рукапісаў вершаў і пісем, фотаздымкаў розных гадоў, асабістых рэчаў і інш. Цыкл лекцыйных заняткаў, прысвечаных творчасці і асноўным ведам жыцця класіка, уключае шэраг тэм, да прыкладу: “Малавядомыя

“Вось што дзетка мае краскі...”, пабудаваны на аснове твораў Коласа для дзяцей.

Лекцыі і экскурсіі па тэмах “Вандруем разам з Коласам” (падарожжы пісьменніка) ці “Мінскія адрасы Якуба Коласа” будуць цікавымі не толькі старэйшым школьнікам і студэнтам, але і дарослай аўдыторыі, бо насычаны фактамі, якія рэдка дзе пачуе. Частка заняткаў прызначана выключна для дарослай аўдыторыі, у іх асвятляюцца жыццёвыя моманты біяграфіі, што знаёмы вельмі абмежаванай колькасці людзей: “Вялікая Айчынная вайна ў лёсе Якуба Коласа”, “Мой мілы друг, мая святыня...” (пра жонку Я. Коласа). У межах адукацыйнай праграмы “Культура не ведае правінцыі” супрацоўнікі музея з лекцыйнымі заняткамі выязджаюць у навучальныя ўстановы розных рэгіёнаў краіны.

Падыходы да музейнай педагогікі, экспазіцыі і экспанатаў змяняюцца. Цяпер музейным супрацоўнікамі часта выкарыстоўваюцца такія формы работы, як мультымедыяная прэзентацыя ці музейны тэатр. З дапамогай мультымедыянай прэзентацыі праводзіцца згаданая лекцыя для рознаўзроставай аўдыторыі, а для маленькіх удзельнікаў музея даволі паспяхова арганізуюцца тэатрызаваныя прадстаўленні па матывах дзіцячых твораў Канстанціна Мішкевіча. Сярод іх “Савось-распуснік”, “Воўк-дуран” і інш.

Спецыялісты ў галіне музейлогіі адзначаюць, што будучае музея — у пашырэнні аўдыторыі за кошт пры-

